

ТЕЛЕГРАФИЧЕСКИЯ ИЗВѢСТІЯ.

Варшава, 19 июня.

Послѣ дѣла у Грушекъ шайка Вавера была настипнута и еще разъ разбита маіоромъ Карлететомъ у д. Хруски. У мятежниковъ много убитыхъ и раненыхъ; у нихъ отбиты остатки обоза, взято 19 чел. въ плѣнъ, въ томъ числѣ начальникъ стрѣлковъ; Ваверъ раненъ.

Варшава, 20 июня.

Между 12 и 18 июня, нѣсколько соединенныхъ шаекъ, численностью до 2,500 чел., подъ главнымъ начальствомъ Оксінскаго, совокупными дѣйствіями генераловъ Ченгеря и Радена были нѣсколько разъ разбиты, послѣ 6-ти дневнаго преслѣдованія, совершенно разсыпаны.

Въ Русскомъ Инвалидѣ напечатано:

Отрядъ изъ 100 человекъ новингерманландскаго полка, при 6 казакахъ, посланный изъ г. Ошмянъ, подъ начальствомъ штабсъ-капитана Юзефовича, настипн и совершенно разбитъ, 3-го июня, шайкою мятежниковъ въ бакштанскихъ лѣсахъ; мятежники потеряли 2 убитыми и 6 ранеными, въ плѣнъ взяли одинъ. Съ нашей стороны потери не было.

Телеграмой отъ 9-го июня со станціи желѣзной дороги Рудзисекъ, троискаго уѣзда, астраханскаго полка поручикъ Тистровъ донесъ, что посланная имъ команда, подъ начальствомъ подпоручика Руденко, разбитая шайкою мятежниковъ, въ числѣ 100 человекъ. У мятежниковъ убито 30 человекъ.

Въ гродненской губерніи за это время сколько-нибудь замѣчательныхъ встрѣчь нашихъ войскъ съ мятежниками не было; но мелкія партіи ихъ, пѣшихъ и конныхъ, появляются въ разныхъ мѣстахъ губерніи и вновь прибываютъ изъ-за Буга. Называя себя полиціею централнаго комитета, эти партіи разбѣгаютъ по деревнямъ и своими безчинствами и жестокостями навели такой страхъ на мирныхъ жителей, что они не смѣютъ ночевать дома, и укрываются въ лѣсахъ.

Вотъ, между прочимъ, нѣсколько случаевъ неистовствъ мятежниковъ въ разныхъ мѣстахъ гродненской губерніи: 17 мая, шайка изъ 40 конныхъ мятежниковъ, подъ предводительствомъ клерика Стасюевича, повѣсила въ с. Бродатинѣ крестьянина Прокопука, наказала плетью мѣстныхъ жителей и ушла въ замшанскіе лѣса; для преслѣдованія ея послана рота псковскаго полка и 30 казаковъ, подъ начальствомъ капитана Каратаева; 28-го мая, конные мятежники повѣсили въ селеніи Великіе-Рыты сборщика податей, Василія Свѣтока, и истязали плетью многихъ крестьянъ—шайкой этой предводительствовалъ Казимиръ Нарбутъ; того же числа, около дер. Бяловичъ, слонимскаго уѣзда, найдены трупъ повѣшеннаго неизвѣстнаго человека. 31-го мая, шайка Нарбута повѣсила на фермѣ Черняты, кобринскаго уѣзда, селскаго старшину сел. Новоселко.

Въ минской губерніи, за все послѣднее время, было только одинъ слѣдующій случай: резервнаго кременчугскаго полка штабсъ-капитанъ Францевичъ, узнавъ о появленіи шайки мятежниковъ у фольварка Воловая Гора (близъ м. Холоничи, борисовскаго уѣзда), выступилъ туда съ командою имъ ротой; мятежники, увидя отрядъ, бросились бѣжать; при преслѣдованіи ихъ убито 1, въ плѣнъ взято 4, одинъ изъ нихъ раненъ; отбито нѣсколько ружей и боевые припасы.

Въ Киевскомъ военномъ округѣ, какъ извѣстно нашимъ читателямъ, давно уже носился слухъ о сборѣ мятежническихъ шаекъ на границѣ Галиціи, съ намѣреніемъ прорваться въ наши предѣлы. Извѣстно также, что около мѣсяца тому назадъ они предпринимали даже попытки на вторженіе, но не имѣли успѣха. Вчера, 19 мая, въ 3 часа утра, скончине мятежниковъ, въ числѣ до 2,000 пѣшихъ и 500 конныхъ, рѣшились предпринять вторженіе со стороны Радзивилова и напало на это мѣстечко. Сосредоточенные въ Радзивилонѣ 2 роты Минскаго пѣхотнаго полка, 1 эскадронъ Карпопольскаго драгунскаго полка и команда объѣзжачиковъ, минальцовъ и рекрутъ, числомъ до 230 чел., отразили нападеніе и послѣ 8-ми часоваго боя отбросили мятежниковъ за границу, гдѣ они сбились укрыться въ лѣсу. Мятежники оставили на мѣстѣ около 70 тѣлъ, у нихъ взято 45 чел. въ плѣнъ, отбито много оружія и боевыхъ запасовъ; кромѣ того, мѣстными жителями забираются въ плѣнъ разбѣжавшіе повстанцы, не успѣвшие уйти за границу. Съ нашей стороны убито 8 и ранено 22 человекъ.

Въ прочіихъ частяхъ Киевскаго округа все спокойно, и слухъ о появленіи Мирославскаго въ соединенныхъ княжествахъ, съ намѣреніемъ прорваться на Подолію, пока ничѣмъ не подтвердился.

Свиненскій уѣздный исправникъ отъ 22 минувшаго мая донесъ г. начальнику губерніи, что изъ шайки инсургентовъ, разбитой 7 мая за Шарвами, на границѣ Свиненскаго съ Борисовскимъ уѣздами, взяты бывшіе въ той шайкѣ 24 человекъ, въ числѣ которыхъ находятся: три сына помѣщика, кадетъ Полоцкаго кадетскаго корпуса Нитославскій, тринадцать дворянъ, шестеро крестьянъ-католиковъ и одинъ однодворецъ. Въ числѣ дворянъ взяты Фома Хмуровичъ, въ фольваркѣ котораго Савиныхъ сообразалась шайка 23 апрѣля. Начальникъ этой шайки, дворянинъ Шлягеръ, ушелъ изъ нея за три дня до поимки его подчиненныхъ. При этомъ взяты три лошади, на которыхъ разбѣжалъ Шлягеръ, двухствольное ружье и пистолетъ у дворянина Валдакевича и денегъ до 120 р. сер.

Принадлежащій обществу петербургско-волжскаго пароходства, пароходъ Петроаводскъ, подъ управленіемъ оставаемаго флота-лейтенанта Колубакина, 11 сего іюня отправился въ путешествіе съ Его Императорскимъ Высочествомъ Государемъ Наслѣдникомъ Цесаревичемъ, изъ С. Петербурга въ Шлиссельбургъ, потомъ чрезъ Ладожское озеро и по р. Свири до г. Лодейнаго поля, гдѣ Его Высочество изволилъ почевать на пароходѣ, оттуда до Вознесенскаго пристани, и далѣе чрезъ Онежское озеро въ г. Петроаводскъ, и обратно чрезъ то же озеро въ сел. Черныя Пески, что при старомъ Онежскомъ каналѣ, куда прибылъ 17-го іюня въ 3½ часа утра, гдѣ Государь Наслѣдникъ Цесаревичъ изволилъ пересѣсть на казенный пароходъ „Фонтанка“, для дальнѣйшаго путешествія по маринской системѣ.

Плаваніе съ Его Императорскимъ Высочествомъ, на пароходѣ „Петроаводскъ“, во все означенное время совершилось весьма благополучно.

ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, согласно положенію комитета министровъ, нижепоименованнымъ лицамъ ведомства министерства внутреннихъ дѣлъ, за усердію ихъ службѣ, Всемилостивѣйше соизволилъ пожаловать, въ 7-й день текущаго іюня, ордена: св. Анны 3-й степени: начальнику житомирской асепской полиціи ХАРЧЕНКО, начальнику могилевской уездной полиціи БРЮ, старшему чиновнику особыхъ порученій при виленскомъ гражданскомъ губернаторѣ БОРЕЙШЕ, аземскимъ исправникамъ: сокольскому—СУШИНСКОМУ, брестъ-литовскому—МАСЛОВУ, бѣльскому—ГАВОРКО, старшимъ чиновникамъ осо-

быхъ порученій при начальникахъ губерній: виленской—ДЕ-ВЕНШТЕРНУ и минской—ИХИМОВИЧУ, правителью дѣлъ виленской губернской комиссіи народнаго продовольствія БЕЛЯВСКОМУ, и старшему врачу Виленскаго госпиталя св. Іакова, доктору медицины не имѣющему чина МАЕВСКОМУ. (Свѣ. Поч.)

О дозволѣніи молодымъ евреямъ слушать лекціи въ с.-петербургскомъ технологическомъ институтѣ. ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, по положенію еврейскаго комитета, 16 мая сего года Высочайше повелѣть соизволилъ: 1) Молодыхъ евреевъ на будущее время допускать къ слушанію лекцій въ с.-петербургскомъ технологическомъ институтѣ на общемъ основаніи, въ качествѣ вольныхъ слушателей, съ тѣмъ, чтобы имъ дозволено было проживать въ С.-Петербургѣ во все продолженіе курса и чтобы установленная плата (по 70 руб.) за право слушанія лекцій, а также обезпеченіе матеріальнаго ихъ существованія, предоставляемо было непосредственнымъ усмотрѣнію лицъ или обществъ, опредѣлившихъ ихъ въ институтъ; 2) потребную на содержаніе находящихся уже нынѣ въ институтѣ еврейскихъ воспитанниковъ сумму, за исключеніемъ 300 р., назначенныхъ собственно на вознагражденіе лицъ, коимъ ввѣрено было ближайшее попеченіе и надзоръ за сими воспитанниками, отпустить на прежнее основаніи изъ корпоративныхъ сборовъ впродъ до окончанія ими полнаго курса, съ выдачею имъ причитающихся на содержаніе денегъ на руки, въ видѣ стипендіи; 3) дальнѣйшій за симъ отпускъ изъ корпоративнаго сбора денегъ на содержаніе воспитанниковъ въ институтѣ прекратить; 4) съ обращеніемъ воспитывающихся въ институтѣ евреевъ въ стипендіаты, освободить ихъ, наравнѣ съ прочими, отъ непосредственнаго попеченія начальника института во время пребыванія ихъ въ институтѣ; причемъ однако на обязанности институтскаго начальства остается наблюденіе за исправнымъ и неуклоннымъ посѣщеніемъ означенными воспитанниками лекцій и практическихъ занятій въ мастерскихъ. (Свѣ. Поч.)

Кіевъ. Въ „Кіевск. Телегр.“ помѣщено слѣдующее распоряженіе начальника штаба войска кіевскаго военнаго округа: Хотя возникшіе въ кіевскомъ военномъ округѣ безпорядки, произведенные образованными шайками мятежниковъ, дѣятельными мѣрами войскъ и полиціи, при полномъ содѣйствіи сельскаго населенія, совершенно прекращены, такъ что теперь уже, на всемъ пространствѣ округа, ни одной вооруженной шайки не существуетъ и войска возвратились изъ поисковъ на свои квартиры, командующій войсками нашелъ необходимымъ, къ предпріятію по возможности на будущее время образованія новыхъ шаекъ и для успокоенія мирныхъ жителей, встревоженныхъ послѣдними событіями, приказать начальникамъ войскъ кіевскаго военнаго округа посылать отъ ввѣренныхъ имъ отрядовъ небольшія подвижныя колонны, которымъ отъ времени до времени обходить занимаемые ими районы по всемъ направленіямъ, посѣщая наиболее удаленныя отъ расположенія войскъ мѣстности.

Движеніе этихъ колоннъ должно быть направлено по соглашенію военнаго и гражданскаго начальствъ и преимущественно въ тѣ мѣстности, гдѣ, по какимъ-либо обстоятельствамъ, новое появленіе шаекъ могло бы быть возможнымъ или гдѣ присутствіе войскъ можетъ имѣть полезное вліяніе на жителей.

Командующій войсками считаетъ нужнымъ обратить вниманіе начальниковъ сѣверо-западнаго и каменискаго отрядовъ на бдительное охраненіе границъ Галиціи, гдѣ, по имѣющимся свѣдѣніямъ, сосредоточиваются партіи инсургентовъ.

При отправленіи подвижныхъ колоннъ снабжать части сухарнымъ запасомъ и назначая къ ротамъ провинціалскія телеги, если движеніе частей должно продолжаться болѣе четырехъ дней. Колонны располагать на ночлегахъ бивуаками или же при возможности по квартирамъ, но сколько можно сосредоточеніе, имѣя постоянно дежурныя части въ готовности. (Свѣ. Поч.)

О послѣдствіяхъ обнаруженія Высочайшаго иже-наго указа 1-го марта 1863 г. полученные свѣдѣнія изъ губерній витебской, ковневской, минской и виленской. Въ витебской губерніи составленъ расчетныхъ листовъ и окладныхъ книгъ окончено по уѣздамъ дивабургскому, люцинскому и рѣжницкому и они разосланы уже по принадлежности. Въ ковневской губерніи, съ 1-го мая, губернерское присутствіе приступило къ составленію расчетныхъ листовъ и расчетныхъ листовъ изъ 122 уставныхъ грамотъ болышепомѣстныхъ имѣній, и изготавленная изъ расчетныхъ листовъ 33 грамотъ имѣній понебѣжскаго уѣзда окладная книга отослана въ тамошнее уѣздное казначейство. Въ минской губерніи, по 1-е іюня окончательно составлено и переписано 431 расчетный листъ съ принадлежащими списками. Въ виленской губерніи составленъ расчетныхъ листовъ идетъ успѣшно.

Table with 10 columns: Name of the province, Total number of peasants, Total number of nobles, Total number of clergy, Total number of military, Total number of other, Total number of landless, Total number of landowners, Total number of landless, Total number of landowners. Rows include Mогилевская, Подольская, Кіевская, Витебская, Волынская, Ковневская, Минская, Гродненская, Виленская.

WIADOMOŚCI TELEGRAFICZNE.

Warszawa, 19 czerwca.

Po rozprawie pod Gruszkami banda Wawra była odpedzona i jeszcze raz rozbita przez majora Karlsteta pod wsią Chruski, u powstańców wielu zabitych i rannych, zabrano im resztki obozu, wzięto 19 jeńców, w tѣj liczbie i naczelnik strzelców; Wawer ranny.

Warszawa 20 czerwca.

Między 12 i 18 czerwca kilka połączonych band w liczbę do 2,500 ludzi, pod głównym dowództwem Oksińskiego połączonym działaniem generałów Czengery i Radena były kilkakrotnie rozbite i po 6-cio dniowym ich ściganiu zupełnie rozproszone.

W Rossyjskim Inwalidzie czytamy:

Oddział ze 100 ludzi nowoformowanego pod dowództwem przy 6 kozakach wysłany z Oszmiany pod dowództwem szt. kap. Jozefowicza napadł i rozbił 3 czerwca powstańców w bakszańskim lesie; powstańcy stracili 2 zabitych i 6 rannych, w niewolę wzięto 1. W wojsku straty nie było.

9 czerwca ze stacji Rudzisek porucz. astrachańskiego pułku Tistrow doniósł, iż wysłana przezeń kolumna pod dowództ. podporucz. Rudenko rozbiła bandę powstańców ze 100 ludzi złożoną. U powstańców zabito 30.

W gub. grodzieńskiej w tym czasie żadnych znaczniejszych potyczek nie było; lecz drobne partje powstańców ukazują się w różnych miejscach i znowu przybywają z Buga. Nazywając się „policią komitetu centralnego“ partje te jeżdżą po wsiach i swoim okrucieństwem i rozbojami napędzają takiego strachu pokojnym mieszkańcom, iż ci nie osmielają się nocować w domu, lecz uciekają do lasów.

Oto są między innymi kilka wypadków okrucieństw powstańców w gub. grodzieńskiej: 17 maja 40 konnych powstańców pod dowództwem kleryka Stasiuiewicza, powiesili w Brodziatynie włocianina Prokopuka, ukarali różnami miejscowych mieszkańców i uciekli do zamzańskich lasów. Dla ścigania ich posłano rotę pskowskiego pułku i 30 kozaków pod dowództwem kapitana Karatajewa. 28 maja konni powstańcy obwiesili we wsi Wielkie-Ryty poborę Bazylego Świętuka i odczyli wielu włocian. Bandą tą dowodził Kazimierz Narbutt. Tegoż dnia koło wsi Białowicz słonimskiego ptu znaleziono powieszzonego niewiadomego człowieka. 31 maja banda Narbutta powiesiła w Czerniatach w kobryńskim powiecie, starszynę wsi Nowosiolki.

W gub. mińskiej ostatniemi czasy był tylko jeden wypadek: Kremeńczuskiego pułku szt.-kap. Franciewicz dowiedziawszy się o ukazaniu się powstańców koło Wolowej-Góry (pod Chlopionieczami w Borysowskim powiecie), poszedł tam z 1 rotą; powstańcy postrzegszy oddział, pierzchnęli. W czasie ścigania zabito 1, jeńców wzięto 4, zktórych jeden ranny; odebrano kilka fuzji i zapasy bojowe.

W Poczcie Północnej wydrukowano:

W kijowskim wojennym okręgu, jak wiadomo naszym czytelnikom, dawno krążyła pogłoska o zebraniu się band buntowniczych na granicy Galięji w zamiarze wtargnięcia w nasze granice. Wiadomo, że przed miesiącem oni próbowali już wtargnąć, lecz to im się nie udało. Wczoraj 19 maja o godz. 3 rano banda powstańców złożona ze 2000 piechoty i 500 konnych postanowiła wiargnąć od strony Radziwiłowia i napadła na to miasteczko. Zebrane w Radziwiłowiu 2 rotы mińskiego pułku, 1 szwadron karpolskiego draguńskiego pułku i komenda obywatelskich inwalidów i rekrutów w liczbie do 230 ludzi, odparli napad i po 8 godzinnej walce wyparli powstańców za granicę, gdzie oni śpieszyli ukrzyć się w lesie. Powstańców tego na miejsc 70-ciu, 45 wzięto w niewolę, zabrano wiele broni i wojennych zapasów, oprócz tego przez miejscowych mieszkańców ciągle są chwytani rozproszeni powstańcy, którzy nie zdążyli uciec za granicę.

U nas zabito 8 i rannono 22 ludzi. W innych częściach kijowskiego okręgu spokojnie i pogłoska o zjawieniu się Mierosławskiego w księstwach związkowych w zamiarze wtargnięcia na Podole dotąd niczem się nie stwierdza.

Siennicki powiatowy sprawnik z 22 przeszłego maja doniósł p. naczelnikowi gubernji mohylewskiej, iż z bandy powstańców, rozbitej 7 maja za Szawrami, ujęci zostali 24 ludzi, w liczbie których znajduje się trzech synów obywatelskich, kadet polockiego korpusu Nitosławski, 13 szlachty, 6 włocian katolików i 1 jednodworzec, w którego folwarku Slepach zebrali się banda 23 kwietnia. Naczelnik tѣj bandy szlachcice Szlagier uciekł z niej trzema dniami przed tѣm. Przy tѣm zabrano 3 konie, na których jeździł Szlagier, dubeltówkę i pistolet u szlachcica Bildzłukiewicza, nafto do 120 rub. pieniędzi.

Należący do towarzystwa petersbursko-wolzkіej parowej komunikacji parostatek Pietrozawodzk pod zarządem dymissjonowanego lejtenanta floty Kolubakina 11 bież. czerwca ruszył w podróż z Jego Cesarską Wysokością Cesarzowiczem Następca Tronu z Petersburga do Szwisselburga. Następnie przez jezioro Ładoge, rz. Swir do m. Łojdne Pole, gdzie Jego Wysokość raczył nocować na parostatku, ztamtąd do Wozniesińskiej przystani, i dalęj przez jezioro Omega do Pietrozawodzka i na powrót przez tѣż jezioro do siola Czarne Piaski, przy starym kanale oneskim, dokąd przybył 17 czerwca o 4½ godz. z rana, gdzie Jego Cesarska Wysokość raczył przesiąść na skarbowy parostatek „Fontanka“ w celu dalszej podróży po systemacie marjińskim.

Podróż Jego Cesarskiej wysokości na parostatku „Pietrozawodzk“ przez cały ten czas odbyła się jak najpomyślniej.

CESARZ JEGO MOŚC stosownie do deocyji komitetu Ministrów następnie osoby z wydziału ministerjum spraw wewnętrznych za gorliwość ich służbѣ, uदारował racyj NAJMILOSCIWIEJ 7-go bieżącego czerwca orderami: 8. ANNY 3-jej klasy; naczelnika Zytomirskiej policji ziemskiej CHARCZENKO; naczelnika mohylewskiej powiatowej policji BRIO; starszego urzędnika do szeregów poleczeń przy wileńskim gubernatorze cywilnym BOBELESZ; sprawników ziemskich: sokolskiego, SUSZYŃSKIEGO; brzesko-

litewskiego, MASŁOWA i bielskiego GOWORKO; starszych urzędników dla szeregów poleczeń przy naczelniku gubernji wileńskiej, LEWENZSTERNA i mińskiej JACHIMOWICZA; rzadco biura wileńskiej gubernialnej komisji żywności, BIELAWSKIEGO, i starszego lekarza wileńskiego szpitala s. Jakóba doktora, medycyny bez rangi MAJEWSKIEGO.

O dozwoleńiu młodym izraelitom słuhać lekcyj w Petersburskim instytucie technologicznym.

CESARZ JEGO MOŚC w skutek deocyji 16 maja Najwyżej rozkazać raczył: 1) Młodych izraelitów nadal przypuszczać do słuchania lekcyj w Petersburskim instytucie technologicznym, na ogólnej zasadzie jako wolnych słuchaczy, z tѣm: iżby im dozwołono mieszkać w Petersburgu przez cały ciąg kursu i ażeby naznaczona opłata (po 70 rub.) za prawo słuchania lekcyj, oraz zabezpieczenie materjalnego ich bytu, zostawione było do rozpatrzenia osob lub towarzystw, które zajmowały się oddaniem ich do instytucji. 2) Wymagać na utrzymanie znajdujących się obecnie w instytucie izraelskich wychowañców summe, z potrąceniem 300 rub. przeznaczonych na wynagrodzenie osob, którym był poleceny najblizszy nadzór i opieka nad tymi wychowañcami, wydawać na nadzór i opiekę nad poborów króbkowych, aż do uzasadach upi... 3) następnie dalim pieniędzy na rece, jako stypendje; 4) przy przejściu wychowañców znajdujących się w instytucie na stypendje, uwolnić ich zarówno z innymi od bezpośredniej opieki naczelnika instytucji wówczas gdy oni nie są w instytucie; nadto do obowiązków zwierzchności instytucji należy czuwać nad regularnym odwiedzaniem przez rzeczonych wychowañców lekcyj oraz robot praktycznych w pracowniach.

W „Kijowskim Telegrafie“ znajduje się następnie rozporządzenie naczelnika sztabu wojsk kijowskiego wojennego okręgu. Chociaż wynikłе w kijowskim wojennym okręgu nieporządkі skutkiem utworzonych band powstańców, przez użycie skutecznych środków wojennych i policyjnych, przy zupełnym współdziałaniu ludności wiejskiej zupełnie są usunięte, tak że teraz na całej przestrzoni okręgu ani jedna uzbrojona banda nie istnieje i wojska powróciły z rekonesansów na kwatery, komendując wojskami znalazł niezbednym, dla zapobiegania w przyszłosci tworzeniu się nowych band i dla bezpieczeństwa spokojnych mieszkańców, przerażonych ostatniemi wypadkami, rozkazać naczelnikom wojsk kijowskiego wojennego okręgu wysylać z powierzonych im oddziałów niewielkie ruchome kolumny, które od czasu do czasu winny obchodzić zajęte przez swe wydziały okręgi we wszystkich kierunkach zachodząc do najodleglejszych i mniej dostępných miejscowości. Ruch tych kolumn winien być kierowany za zgodą wojennego i cywilnego naczelnika i szczególnie do tych miejscowości, gdzie dla jakiegokolwiek okoliczności nowe tworzenie się band mogłoby być możliwym, i gdzie obecność wojsk może mieć skuteczný wpływ na mieszkańców.

Dowodzący wojskami czuje się obowiązany zwrócić uwagę naczelników północno-zachodniego i kamienieckiego okręgu, na ścisłe osadzenie granicy Galięji, zwłaszcza tam, gdzie waltug otrzymywanych wiadomości źródkowują się partje powstańców. Przy wysylaniu ruchomych kolumn zaopatrywać w zapas sucharów i naznaczać dla rot furazne powozyki, jeżeli oddział ma się znajdować w marszu więcej jak dni cztery. Kolumny rozmieszczać na noclegach na biwakach, lub w możności i na kwaterych, uważając, aby były ciągle ze środkowane, mając zawsze oddziały dyżurujące gotowymi.

O skutkach ogłoszenia Najwyższego Imiennego ukazu, 1 marca 1863 r., otrzymanego wiadomości z gubernji witebskiej, kowieńskiej, mińskiej i wileńskiej. W witebskiej gubernji ułożono list rozrachunkowych i ksiąg podatkowych ukończono w powiatach dynaburskim, łuczyskim i rzeżyckim i takowe już restozano jak należy. W gubernji kowieńskiej, od 1-go maja, urząd gubernjalny rozpoczął rozrachunki. Następnie urząd gubernjalny ułożył szczegółowe listy i rozrachunki do 122 listów nadawczych w większych majątkach, a ostatecznie sporządzono z list rozrachunkowych 33 listów nadawczych w majątkach powiatu poniewieżyckiego odeslane zostały do tamedzkiej kassy powiatowej. W gubernji mińskiej do 1-go czerwca ostatecznie ułożono i przepisano 431 listów rozrachunkowych z należnemi wykazami. W gubernji wileńskiej sporządzanie listów rozrachunkowych idzie pomyślnie.

Table with 10 columns: Name of the province, Total number of landless, Total number of landowners, Total number of landless, Total number of landowners, Total number of landless, Total number of landowners. Rows include Mohylewska, Podolska, Kijowska, Witebska, Wolynska, Kowiewska, Mińska, Grodzieńska, Wileńska.

Część Nieurzędowa.

OD REDAKCJI.

Kurjer Wileński

w drugim półroczu roku 1863 wychodzić będzie w tej samej formie, układzie i treści.

Po skończeniu powieści pani Wood, bezzwłocznie drukować będziemy przekład utworu znanego angielskiego pisarza Karola Seelsfielda, p. t. Bob Rock, powieść na tle zwyczajów i życia mieszkańców Texasu.

CENA GAZETY:

- W Wilnie: półroczna od 1 lipca do 1 stycznia rsr. . . . 5.
Z przesyłką — . . . 6.
W Wilnie: kwartalna od 1 lipca do 1 października rsr. 3.
Z przesyłką 3 k. 50.
Miesięcznie 1.

Ponieważ w wielu miejscach urzędy pocztowe przyjmują już przesyłki pieniężne, upraszamy przeto o rychłe odeślanie zaległych należności za upłynione kwartały.

Wilno, 24 czerwca.
POGLĄD OGÓLNY.

Zaledwie umilkły nieco po dziennikach francuzkich rozgłosne sądy o zmianach składu ministerstw, zaledwie zgodzono się ogólnie widzieć w nich postęp ku większemu rozwojowi swobód obywatelskich, gdy oto Napoleon III nowem a wielką doniosłości pismem kraj rozradował i wyzwał najlepsze głowy do obfitej w piękne następstwa pracy.

„Monitor powszechny“ dnia 28 czerwca ogłosił poniższy list cesarski do pana Rouher:

„Panie prezydencie rady stanu. Systemat nasz centralizacji, mimo korzyści swojej, miał ciężką niedogodność, że wywołał zbyt wiele trudności. Wiadomo wam, że staraliśmy się już temu zaradzić; niemniej atoli pozostało jeszcze dużo do roboty. Dawniej, niestanna kontrola administracji nad mnóstwem rzeczy, miała może swoje przyczynę bytu, ale dziś stała się tylko zawadą. Bo jakże, rzeczywiście, zrozumieć, że istnieją naprzykład niektóre sprawy gminowe ważności podrzędnej i nieulegające skąd inąd żadnemu zarzutowi a jednak wymagają przynajmniej dwuletniego rozbioru, z powodu rozpatrywania ich, w moc obowiązujących prawideł, przez jedenaście osobnych urzędów. W niektórych rzadach, przedsięwzięcia przemysłowe doświadczają podobnych przewłok.

„Im więcej myślę nad tym stanem rzeczy, tem więcej przekonuję się o nagłej potrzebie odmiany. Ale w tych przedmiotach, w których dobro popołite zahamowało się tak rozlicznie z dogodnościami po-

jedyniczymi, najtrudniej wpaść na tor właściwy zadośćuczynienia obojgu, przez udzielenie pierwszemu całej opieki, drugim zaś całej możliwej swobody.

„Wskazana robota wymaga przejścia ogromu praw, dekretów, zaleceń, instrukcji ministerjalnych, a niepodobna przygotować do niej pierwiastków inaczej jak przez najpilniejsze zbadanie każdego szczegółu systemu administracyjnego dla okrzesa- nia go ze wszystkich wybujałości.

„Zdały mi się różne sekcje rady stanu być najwłaściwszymi do tego rozbioru, bo chociaż same nie administrują, lecz pilnują działań administracyjnych; są więc najlepszymi świadkami, których się radzić można.

„Proszę więc was poruczyć im tę pracę, której wykonanie pojmuję w następny sposób. W każdej sekcji sprawozdawca ułoży tablicę formalności, zwłok, rozmaitych władz, rozporządzeń przepisowych, przez które każda sprawa przechodziła. Pewna liczba takich szczegółowych tablic dozwoliliby streścić w każdej kategorii formę i w przecięciu trwanie jej rozbioru, pomijając wszelkie okoliczności wyjątkowe. Do tej pracy, sekcja przyłączyła by swe uwagi nad zmianami, lub zupełnem wykreśleniem przepisów, które uzna za niepotrzebne.

„Co do spraw niewychodzących w zakres rady stanu naczelniczy różnych gałęzi służby powinni dostarczyć dokumenta i wiadomości mogące posłużyć za osnowę pracy ogólnej w każdym ministerstwie.

„Ponieważ przywiązuję wielką wagę do tej reformy, polegam na światłej gorliwości rady stanu, że prędko przyjdzie do zadawalającego rozwiązania.“

Dzienniki powitały ten list najwyższemu uznaniem; widzą w nim pyszną kartę programatu pokoju skreśloną przez cesarza, w polityce, pojednania wszystkich sporów, w administracji, sprostowania wszystkich środków.

Rzeczony list niejest dla nich przypadkowym; wiąże się on z rozległą całością środków, w których nie przestała się objawiać wysoka i płodna troskliwość cesarska o wszystko, co dąży do udoskonalenia ruchu wewnętrznego administracji. Zdaniem tychże dzienników decentralizacja administracyjna była głównym pomysłem od chwili utworzenia drugiego cesarstwa. Jeszcze nawet za dyktatury dekret 28 marca 1852 roku otworzył już szerokie wrota prowadzące na tę drogę. Napoleon wówczas porucił prefektom rozstrzygnięcie znacznej liczby spraw drobnostkowych, które dawniej tylko władza centralna rozwiązywała. Dekret 12-go kwietnia 1861 był płodem tejże myśli i zmierzał do tego celu: Ale dziś idzie o reformę ogarniającą całość przewodu administracyjnego, który mimo dokonane już ulepszenia, wikała się w mnóstwie formalności i zwłok, nieuchronnym następstwem ogromu przepisów. Owoż list cesarski pragnie zmniejszyć ich liczbę, tak szkodliwą przedkieru załatwianiu bieżących czynności.

Wszyscy ludzie światli zgadzają się na to, że jedność polityczna i administracyj-

na stanowi siłę i potęgę Francji. Ale ta jedność niepotrzebuje tego nadmiaru przepisów, jaki dziś kraj obarcza; owoż rząd nieraz już zamysłał o wprowadzeniu prostszego ruchu administracyjnego; lecz dotąd próby wyteżone tylko były na pojedyncze gałęzie służby i powierzane tymże samym urzędom, w których niedogodności najdotkliwiej czuć się dawały. Sama istota rzeczy, nawyknięcie do pewnego trybu, obawa, aby zmiany nie pociągnęły za sobą zwinienia pewnych posad, wpłynęły najmocniej na utrzymanie dawnego porządku rzeczy; dziś cesarz porucza całość reformy radzie stanu, urzędowi wyższemu nad wszelkie osobiste względy i zdolnemu rozjaśnić wszystkie tajniki widoków samolubnych.

Ogólne najżyczliwsze przyjęcie w kraju i zagranicą listu 24 czerwca, jest dobrą wróżbą dla ważnej pracy poruczonej radzie stanu, a do której pankouher zechce zapewne przywiązać sławę swojego obywatelskiego zawodu na wysokim urzędzie, na który powołała go ufność cesarza!

Cesarz Napoleon, postępując dalej na tej drodze dekretem ogłoszonym dnia 30 czerwca w Monitorze powszechnym, zniósł, poczynając od pierwszego dnia przyszłego miesiąca września, ograniczenie liczby piekarków w Paryżu. To ograniczenie, ostatni ślad dawnego trybu gospodarstwa, zachwiało się w 1858 przez zniesienie taksy na mięso i wzięło szersze jeszcze rozmiary, przez wprowadzenie nowych prawideł celnych. Cena chleba, rzecz na pozór podrzędna, wikała się w Paryżu, już to względami politycznymi, w obec niezmiernie ludności wyrobniczej tego miasta, już ścisłała władzę municypalną i wywoływała skargi pojedyncze, których lekceważyć nie należało.

Parostatek Shannon przybył z Ameryki do Southampton dnia 28 czerwca wieczorem i przywoził szczegółowe sprawozdanie generała Forey o wzięciu Puebla. Cesarz musiał już je otrzymać, ponieważ Monitor powszechny, w przeszły piątek dnia 3 lipca, umieścił dekret wynoszący generała Forey, za znakomite usługi w stopniu głównodowodzącego wyprawą meksykańską, na dostojność marszałka Francji.

Drugim dekretem, w tymże dzienniku umieszczonym, generał dywizji Bazaine otrzymał wielki krzyż legji honorowej.

Podług najwcześniejszych wiadomości, nadesłanych z Paryża, zapowiedziany przegląd floty w Cherbourg, przez cesarza Napoleona, w pierwszych dniach lipca, nie będzie miał miejsca, aż chyba pod koniec tego miesiąca, lub nawet na początku sierpnia.

Monitor powszechny ostrzega, że cesarz przez czas pobytu swojego w Wichy, pragnąc w zupełnej spokojności korzystać z wód potrzebnych dla pokrzepienia jego zdrowia, postanowił nikomu nie dawać poducha. Osoby więc, któreby zamierzały jechać do Wichy w tym celu, są zawczasu uprzedzone, że wszelkie próby o posłuchanie doznają odmowy. Od niejakiego czasu obywatele Stanów

oderwańczych, mieszkający w Paryżu, rozszerzają pogłoski, że rządy francuzki i angielski postanowiły uznać, jako osobną rzeczpospolitą, Stany południowe; że cesarz Napoleon udzielił w Fontainebleau posłuchanie panu Slidell, agentowi politycznemu prezydenta Jeffersona Davis; że panowie Lindsay i Roebuck, przed wytoczeniem na parlament angielski wniesienia swojego o uznanie tejże rzeczpospolitej przez rząd królowej, podobnie odwiedzili Fontainebleau; że cesarz Napoleon miał ogłosić to ważne postanowienie, natychmiast po zajęciu stolicy meksykańskiej przez wojska francuzkie. Tymczasem ogłoszone przez nas pisma dzienników Richmondzkich, w których publicyści Stanów oderwańczych, z oświadczenia; że niewolnictwa czarnych, opartego na woli boskiej, nigdy u siebie nie zniosą, przejmują taką niechęcią wszystkie serca prawe w Europie, iż cesarz Napoleon, zwolennik cywilizacji, nigdy nie poda ręki obrońcom podobnych zasad. Co do rządu angielskiego, lord Russell wyraźnie oświadczył dnia 26-go czerwca, że rząd królowej nie otrzymał ze strony Francji żadnego wezwania do rozjemstwa w sprawach amerykańskich, i owszem Anglja trwa w niezachwianem postanowieniu, nienadwężenia w niczem zasady nieinterwencji.

Wkrótce rozprawy parlamentu angielskiego z powodu wniesienia panów Lindsay i Roebuck rzucają jaśniejsze światło na tę nie-szczęśliwą sprawę.

Nadeszła do Paryża w przeszłą środę dnia 1 lipca dotkliwa dla handlu francuzkiego wiadomość, że dnia 12 maja wybuchła na wyspie Madagaskarze rewolucja, w której przyjaciel Francji król Radama II został zamordowany, a wdowa jego ogłoszona panującą królową. Wiadomo, że w końcu przeszłego roku Francja zawarła bardzo korzystny traktat, mocą którego nietylko dozwolone zostało swobodne wyznawanie chrześcijaństwa, ale otwarto szerokie pole dla wyzyskiwania bogactw roślinnych i kopalnych kraju, dla przedsiębiorców francuzkich. Według wiadomości telegraficznej z Aleksandrii, traktaty z państwami europejskiemi zawieszono, wolność wyznaję utrzymano, ale królowa musiała podpisać konstytucję, przez dawną stronictwo nieprzyjacielem wpływowi cudzoziemskiemu, ułożoną.

Wezórą minął tydzień, w poniedziałek dnia 29 czerwca, dom królewsko-duński zasmucony został nagłym zgonem księżęcia Ferdynanda, stryja królewskiego, który był nawet domniemanym następcą tronu, w razie gdyby synowca swego przeżył. Książę Fryderyk-Ferdynand, urodzony dnia 22 listopada 1792 roku, miał przeszło lat siedmnaście. Poślubił był dnia 1 sierpnia 1829 r. królową Karolinę, siostrę dnia 28 października 1793 roku, która męża przeżyła; to stało było bezdzietne. W moc prawa następstwa, zapadłego dnia 31 lipca 1853, książę Chrystian szlezwigsko-holsztyński-sonderburgsko-glücksburgski, urodzony 8 kwietnia 1818, ojciec

nowo obranego króla greckiego, jest teraz domniemanym następcą tronu duńskiego, a jego dzieścim, starszy syn Fryderyk urodzony 3 czerwca 1843.

Podług doniesień z Kopenhagi, nowy król grecki nie opuści tej stolicy przed 15 września, niektórzy nawet sądzą, że wyjazd odłożony będzie do przyszłej wiosny; bardzo bowiem być może, że w Danji doczekać się zechce ostatecznego rozstrzygnięcia Europy względem wysp jonskich. Młody król zabierze z sobą hr. Sponneck, który przepełdził w Grecji trzy lata. Tak więc Jerzy I. zacząłby, jak król Otton, panowanie pod rejenją, lubo ten wyraz w żadnym piśmie nie został wypowiedziany. Dotąd król nie wydał żadnej odezwy do Greków, co w Atenach niemiłe sprawiło wrażenie. Wielu jest tego zdania, że król Jerzy natrafi na niepokonane trudności, jeżeli nie przywiezie z sobą dużo pieniędzy i wojska. Kraj znajduje się w ciągłym zachwiranem; lud zagarnął władzę w Paros, Syra, Hydra i w Mesenji. Cała Morea zebrała się dla zaprowadzenia u siebie oddzielnego rządu. Władze ateńskie chciałyby kraj uspokoić, ale od trzech miesięcy, nikt nie płaci podatków. Stolica zdaje się być spokojną, lecz zgromadzenie narodowe jest nadzwyczaj burzliwe i spory kończą się najczęściej pięściami. Z interpellacji uczynionej w połowie czerwca, dowiadujemy się, że minister wojny pobiera żołd na 11,402 żołnierzy, gdy tymczasem wojsko zawiera wprawdzie 4,000 oficerów, liczba zaś szeregowych i tego nie wynosi. W pośród panującego bezładu, wiadomość telegraficzna z Aten, z dnia 27 czerwca donosi, że stronictwo Bułgarskie silnie nastaje na obalenie niedołęgłego gabinetu i że według wszelkiego podobieństwa do prawdy Trikipi stanie na czele nowego ministerstwa.

W Austrii obie izby roztrząsają teraz projekta do adresów, mających się podać cesarzowi w odpowiedzi na mowę wyreczoną przy otwarciu sejmu. W ogólności, stosunki między rządem i sejmem zdają się być przyjazne, lubo opór posłów czeskich nienależenia do rady cesarstwa i niepewność, jaki obrót weźmie sprawa węgierska, niepokoją zwolenników konstytucji. Sejm ma odroczyć się na dni 10, a potem natychmiast przystąpić do zagłosowania budżetu na rok 1864. W ciągu tej przerwy cesarz Franciszek Józef odwiedził króla pruskiego w Karlsbad, powszechność jednak wieńska nie przywiązuje do tej podróży żadnej politycznej doniosłości.

W Pruskiej rzeczy dotąd się nie wyjaśniły. W obecnej chwili król bawi w Czechach, królowa u córki w Badeńskim, książę i księżna następczyni tronu na Rugji, ministrowie porożędzali się w różnej stronie; jeden tylko hr. Eulenburg pozostał w Berlinie. Ten stan wstrzymania ruchu rządowego, może wpłynąć na uspokojenie umysłów.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

Włochy.

Turyn, 22 czerwca. Na posiedzeniu izby poselskiej dnia 19 b. m., pan Rattazzi zabrał

IZABELLA.

PRZEZ PANIĄ WOOD.

(Przekład z angielskiego.)

(Dalszy ciąg, ob. N. 68)

— Mama — powtórzyła zamysłone dziecię. — A! teraz przypomniałem. Powiedz mi papo, czy poznam moją mamę w niebie?

Carlisle nie spodziewał się podobnego zapytania, schylił głowę i milczał.

— Wszak ona będzie w niebie, czyż nie prawda papo?

— Tak jest, dziecię moje — rzekł Carlisle wzruszonym głosem.

— I pani Win to samo mi mówiła, ona ją widziała za granicą i mama moja powiedziała jej, że ciężko odpokutowała za swój błąd i że umarła ze smutku, tęskniąc po nas i po tobie papo.

Izabella tylko co nie zemdlala ze strachu, kiedy Carlisle zbliżył się do niej i spojrzal nań badawczo.

— Wybacz pan — szepnęła z rozpaczą. — Może źle zrobiłam, niepowinnam była mieszać się do domowych spraw waszych, ale dziecię niespokojne było o matkę swoją, uważałam za mój obowiązek uspokoić go.

— Pani widziała matkę jego i znałaś ją za granicą?

— Nie panie, nigdy jej nie widziałam, oszukałam dziecko.

— Czy uważasz pani zmianę w twarzy Wiljama? — spytał zeicha.

— Tak jest, zmienił się po ostatnim paroksyzmie.

— Mój Boże, jak mi ciężko tracić ukochanego syna!

— Nie smuć się pan, on przechodzi do lepszego świata — rzekła Izabella zaledwo mogąc powstrzymać łkanie. — Niech pana uspokoi myśl, że śmierć rozdziela

tylko dla tego, ażeby potem na zawsze połączyć...

Rozmowę ich przerwał służący, który wywołał Carlisle do drugiego pokoju. Interesa zatrzymały go na całą godzinę. Kiedy wrócił do umierającego, głęboką ciszę przerywały tylko westchnienia dziecięcia. Izabella stała u wezwłowa. Carlisle podszedł do syna, długo patrzył na niego i lzy spadały na poduszkę. W tej chwili weszły dzieci. Wiljam otworzył oczy i spojrzal na nich z łagodnym uśmiechem.

— Żegnam cię Lucy — rzekł zeicha, wyciągając do niej prawie skrzepłą rękę.

— Ależ ja nigdzie nie idę Wiljamie. Dla czegoż się żegnasz ze mną?

— Żegnam cię! — szepnął.

Lucy chwyciła rękę jego, pocałowała mocno i rzekła: — Jeżeli już chcesz koniecznie, ażebym się z tobą pożegnała, to cię żegnam; ale ja nigdzie nie odechodzę.

— Wiem o tém. Ale ja odechodzę do nieba. A gdzie Archibaldek?

Carlisle podniósł dziecię do łóżka. Archibald patrzył ze zdziwieniem na umierającego brata.

— Żegnam cię Archi... Idę do nieba, do tego jasnego, lazuruowego nieba; zobaczę mamę naszą i powiem, że ty i Lucy prędko u niej będziecie.

Lucy głośno się rozplakała. Carlisle kazał Wilson odprowadzić dziecię, uspakajając ich przyrzeczeniem, że jutro zobaczą Wiljama.

Izabella, chcąc przygłuszyć łkanie, klekała przy łóżku, ukrywając twarz w poduszkach. Scena ta była nad jej siły; tuż przed nią umierał jej syn, mąż stał przy nim, byli sami, a jednak nie mogła okazać swego smutku.

Carlisle sam był mocno wzruszony, nie postregł więc rozpaczy Izabelli; patrzył na twarz syna swego i gorzko płakał.

— Nie płacz papo — szeptało dziecię — nie lękam się śmierci, Bozia sam przyjdzie po mnie.

— Zapewne moje dziecię, niemasz czego się obawiać, idziesz do Boga, gdzie będziesz bardzo szczęśliwy, a może i my wszyscy prędko się z tobą połączymy.

— Tak jest, wiem o tém. Przyjdziecie tam. Powiem to mamie, która mnie tam czeka. A czy wiesz papo, że mama umarła z rozpaczy?

— Być może moje dziecię — rzekł Carlisle, pieszącąc go — ale tobie ciężko, nie mów tak wiele...

— Papo, nie mogę oddychać, nie mogę polykać; zawołajcie prędkiej Joice.

— Zaraz przyjdzie.

Dziecię mocno objęło ojca, który go długo przytrzymał, lecz widząc, że dziecię zasypia, powoli opuścił go na poduszkę i chciał odejść.

— O papo! papo, — żałośnie zawołał Wiljam, otwierając szeroko swe osłabione oczy — pożegnaj się ze mną.

— Aniolku mój, papa prędko wróci i przyprowadzi mamę. Gdy wrócę, nie odejdę już od łóżka twego.

— Dobrze, idź, ale pocałuj mnie raz jeszcze.

Z miłością i ze łzami przycisnął Carlisle syna do swego zbolatego serca, potem położył go i wyszedł.

— Żegnam cię papo, — słabo wymówiło dziecię, ale Carlisle nie słyszał tego ostatniego żegnania.

Jak tylko drzwi się za Carlisle zamknęły, Izabella wstała, była śmiertelnie blada, oczy jej błyszczały, z głuchem łkaniem rzuciła się do syna.

— Wiljamie! — zawołała — Wiljamie! w tej uroczystej chwili pozwól mi być twoją matką!

Dziecię podjęło swe ocieziałe powieki i zamykając je, szepnęło:

— Matka? papa ją zaraz przyprowadzi.

— Nie, nie, Wiljamie, nie zrozumiałeś mnie, ja... ja twoja...

Nawet w tej chwili nie śmiała skończyć, nie śmiała powiedzieć mu: Wiljamie jestem twoją matką! Dziecię jęczało. Izabella klekała i modliła się za syna swego. Całe życie przesunęło się przed nią w jednej chwili. Przypomniała i młodość swoją i Carlisle, jako męża swojego i to przelotne szczęście, które sama zdruzgotala. Cóżby dziś dała za jedno słowo przebaczenia z ust Carlisle! za jedną nieznaczającą pieczęcote! Marzenia jej przerało wejście Joice.

— Pan Carlisle przysłał mnie tutaj, mówiąc, że Wiljam chce mnie widzieć.

Podeszła do łóżka, podjęła kołdrę i krzyknęła. Izabella zadrzała... rozumiała wszystko... Spojrzała na dziecię, które już umarło i nie powiedziało jej: „Żegnam!“ Wówczas biedna matka, tracąc przytomność, rzuciła się na trupa syna, wzięła go za rączki, przyciągnęła do siebie, przycisnęła do serca, całowała, sądząc, że pieczęcotami swemi ożywi go, potem zaczęła głośno lkać i zawołała: — Wszak jestem matką twoją! twoją rodzoną matką! I ty umarłeś, nie wiedząc o tém mojej drogi Wiljamie! I biedna matka zalamala ręce, odrzuciła daleko okulary, chcąc lepiej przypatrzeć się anielskiej twarzy zoc zmarłego syna.

Joice zdziwiona i przelegniona stała przed nią; zimny pot oblał jej czoło. Zrozumiała nakoniec wszystko, rzuciła się do Izabelli, chwyciła ją za rękę i odzdradzał siebie.

— Dla Boga, uspokój się ledi i nie zdradzaj siebie.

Dawne właściwe nazwanie zdziwiło Izabellę. Spojrzała na Joice i cofnęła się jak przed widmem.

— Pozwól ledi odprowadzić siebie do drugiego pokoju; pan Carlisle zaraz wró-

ci, przyjdzie tu z żoną. Dla Boga, idźmy do pokoju ledi!

— Ale jakżeś mnie poznała? — spytała przytłumionym głosem.

— Poznałam cię, ledi, jeszcze tej nocy, kiedy nas Wilson nastraszyla pożarem, w chwili, kiedy z rąk ledi brała Archibalda. Ale nie tracmy czasu, zaraz na-dejda.

— Joice — szepnęła Izabella — nie zdradzaj mnie. Wyjadę, prędko opuścę ten dom.

— Bądź ledi spokojną, nikomu nie powiem ani słowa, umiałam milczeć od kwietnia, tylko co nie straciwszy rozsądku ze strachu. Prawie całą noc nie spałam; o, ledi, dla czegoż tu wróciła!

— Dla czego?! nie mogłam żyć bez dzieci swoich, czyż sądzisz, że mi tu miłe życie, widząc jego, męża mego mężem drugiego?

— O ledi! słyszę głos Carlisle; wychodźmy prędko.

Na pół przemoczona, na pół proszona Joice wyprowadziła Izabellę i zamknęła ją w jej pokoju. W tej chwili Carlisle zbliżył się do pokoju syna. Joice rzuciła się naprzód. Ze wzruszenia i strachu, twarz jej była śmiertelnie blada, drżała jak w febrze.

— Co ci Joice — zawołał Carlisle ze zdziwieniem.

— Pani! przygotuj się pan, pan Wiljam, pan Wiljam...

— Umari?

— Tak panie, umarł — i wybiegła z pokoju.

Carlisle wszedł do syna i zamknął drzwi za sobą. Na poduszkę leżała blada, wyciecziona twarzyczka Wiljama.

— Dziecię moje! moje biedne dziecię! Boże przyjm tę młodą duszę, jakęś przyjął duszę jego nieszczęśliwej matki...

(Dalszy ciąg nastąpi.)

głos z powodu, że w urzędowym sprawozdaniu z posiedzenia izby dnia 18 znalazł następujące wyrazy:

„Pan Rattazzi utrzymuje, że pan Minghetti okazał się skłonny do przyjęcia posady w gabinecie, na czele którego stał pan Rattazzi? Wówczas pan Minghetti zawołał: *jest to fałszywy i wielki fałsz!* Pan Rattazzi nie słyszał tych wyrazów i wierzył niemożność, aby były wyrzeczone, naprzód, bo są nie parlamentarne, a powtóre, ponieważ pan Minghetti nie może zaprzeczać prawdy. Przepieczętowanie sprawozdania i mogąc podciągnąć zle skutki, mówca prosi pana Minghetti, aby je sprostał. Pan Minghetti odpowiada, że nie miał nigdy zamiaru nikogo obrażać, lecz że obstaruje przy tem co powiedział.”

P. Rattazzi oświadcza, że również obstaruje przy swoich wyrazach i odwołuje się do sądu kraju między sobą i gabinetem.

Prezes izby oznajmuje, że to zajście jest skończone. Wszakże nazajutrz na posiedzeniu 20 czerwca, p. Sella dawniejszy minister skarbu rzekł, iż chce mówić w przedmiocie oskarżeń; po otrzymaniu głosu powiedział:

„Wynikło dotkliwie zajście z powodu układów toczonych w roku przeszłym między znanymi panami Minghetti i Rattazzi, o wejście p. Minghetti do poprzedniego gabinetu. Mimo przykrość, jaką mi sprawia powtarzanie, w obec parlamentu, rozmów i postępków poufnych, uczynię to, dla rzucenia niejakiego światła na samo zajście. Było to wkrótce po bolesnym dniu aspironkiem. Wówczas zbieg okoliczności, których przypomnienie byłoby zbyt cennym, wywołał mnogie żale w kraju i w parlamencie, przeciw administracji i mężom, którzy zapewnili uszanowanie dla prawa. Ponieważ chodziło o utrzymanie i rozstrąszenie tego stanu rzeczy na parlamencie, zdało się właściwym zasilić administrację, przez wejście do niej najznakomitszych członków różnych odłamów większości. Skutkiem czego celano wyrozumieć wielu mężów stanu, a między innymi znanego pana Minghetti; ten oświadczył, że nieodmówi wejść do gabinetu będącego pod prezydencją czcigodnego pana Rattazzi. Co do posady, zdawało się, że był skłonny przyjmując wydział łaski i sprawiedliwości; lecz ponieważ rokowania z innymi mężami stanu do niczego nie doprowadziły, wszystko zostało postarąm i już o tem więcej nie mówiono. Izba więc widzi w jaki sposób, zacy pan Minghetti mógł w dobrą wiarę, na zaprzeczeniu posiedzeniu, utrzymywać, że twierdził samego pana Rattazzi były niedokładne, i jak z drugiej strony pan Rattazzi mógł także w dobrej wierze, przedstawiać to, co zaszło, w wyrazach, których użył. Z tego wszystkiego okazuje się tylko chęć obu mężów stanu służenia krajowi.”

P. Rattazzi. Zapytuje teraz, czy zacy pan Minghetti zgadza się cofnąć wyrazy: *jest to fałszywy i wielki fałsz*, z którymi na zaprzeczeniu posiedzeniu, spotkał moje twierdzenie?

P. Minghetti, prezes rady. Pierwsza część opowiadania czcigodnego pana Sella jest zupełnie dokładną, nie waham się tego przyznać; co do drugiej, ściągającej się do wyboru posady, oświadczam: że nie przypominam sobie słów, jakie wówczas zostały wyrzeczone. Lecz ponieważ ta druga część jest zupełnie podrzędna, sądzę, iż nie ma już żadnej potrzeby, abym cofał cokolwiek przemennie było wymówionem.

Prezes izby. Szczęśliwy jestem, że te wzajemne oświadczenia usuwają wszelkie następstwa, które mogłyby kraj zasmutcić. Mości panowie, oczyjna wymaga ogólnego naszego współdziałania, nie waham się więc polegać na patriotyzmie posłów, że wszelkie ich osobiste spory znikną w obec powinności służeńia Włochom.

Izba przyjęła te wyrazy swojego prezesa z oklaskami; zdawało się, że spór między pp. Rattazzi i Minghetti został na zawsze zakończony, tymczasem dziennik turyński *Narodowe* pisze co następuje, ręką za rzetelność podanych szczegółów:

„P. Rattazzi był zadowolony jak o mąż z politycy, oświadczeniem p. Minghetti, który uznał, że w danym czasie gotów był wejść do gabinetu znajdującego się wówczas pod jego prezydencją, chociaż nie przypominam sobie, czy zgadzał się na przyjęcie wydziału łaski i sprawiedliwości; ale jakkolwiek przywąt n y, niemógł poprzestać na obojętnem odwołaniu prezesa rady, obelżywych słów prezesa wyrzeczonych, upoważnił więc p. Tecchio b. preza izby poselskiej, i półkownika Malenchini, dopomnieć się w jego imieniu o zupełniejszą naprawę zadanego sobie kłamstwa. P. Minghetti wybrał na świadków swoich, generała Ciadini i senatora Simonetta. Ci czterej panowie uznali, że pojedynek był nieuchronny.”

We Włoszech prawidła pojedynków różnią się od prawideł zwyczajnych we Francji. Wybór broni należał do osoby skrzywdzonej, ale do wyzwanej. Słowem w wyzwaniu na pojedynek, wybór broni należy do tego, który go spoliczkował i tym sposobem dał się wyzwać. W moc tego dziwnego prawidła, wybór broni należał do p. Minghetti; świadkowie jego wybrali szabie.

P. Tecchio i Malenchini uczynili uwagę generałowi Ciadini i senatorowi Simonetta, że p. Minghetti, który dawniej służył jak oficer w wojsku, obecnym jest z wybraną bronią, tymczasem p. Rattazzi nigdy w życiu nie używał ani szabl, ani szpad, ani pistoletu, słuszną więc dla zapewnienia choć niejakiej równości między walczącymi, wybrać pistolet.

Pp. Ciadini i Simonetta odwołali się do p. Minghetti, który oświadczył, że chce korzystać ze służącego sobie prawa.

P. Rattazzi, zapytany w tej mierze przez swoich świadków, odpowiedział: że przyjmując broń wybraną przez swego przeciwnika. Wczoraj więc o godzinie 6 zrana, p. Rattazzi w towarzystwie świadków i doktora Sperino, udał się do Stupinigi, gdzie oczekiwał nań p. Minghetti ze swoimi świadkami.

Pierwsze natarcie było bezskuteczne, za drugim p. Rattazzi został lekko raniony; p. Minghetti chciał przestać; ale ponieważ rana była lekka, p. Rattazzi żądał pojedynek przedłużony; trzecie starcie się było podobież bezkrwawe; wówczas świadkowie obustronni, położyli koniec pojedynkowi, oświadczając, że stało się dalsze wymaganiom czci i że obaj przeciwnicy walczyli mężnie. Pojedynkujący wrócili o godzinie 9 do Turynu, gdzie wiadomości o tem co zaszło, natychmiast się rozbiegła; wnet wielka liczba osób pośpieszyła zapisać się u p. Rattazzi.

To smutne rozwiązanie sporu, żywo wzruszyło mniemanie powszechne; każdy zapytuje, czy nie było sposobu uniknięcia pojedynku. Trudno zrozumieć, dla czego p. Sella, pośrednik między pp. Rattazzi i Minghetti nie chciał wylōmaczyć się wyrażnie przed izbą; każdy zapytuje jakim sposobem, w zagajonych przezeń układach, między obu mężami stanu, mogli oni, według własnych słów p. Sella, obaj z dobrą wiarą obstarwać przy wprost przeciwnych twierdzeniach. Jeżeli więc obaj postąpili z dobrą wiarą, p. Quintino Sella nie był więc wiernym pośrednikiem; jeżeli zaś jeden tylko z nich był dobrą wiarą, dla czego p. Sella niewylōmaczył dokładniej całego zajścia?

Zadziwiło to nadewszystko, że pan Sella, przy zażądaniu przez p. Rattazzi objaśnienia od p. Minghetti, natychmiast niepowstał i nie zabrał głosu dla opowiedzenia, jak się całe zdarzenie miało; wahać się, milczeć, czekać o podobnej okoliczności było uchybieniem obowiązku.

T u r y n, 23 czerwca. Dziennik paryżki *Pays* opowiada w następnych słowach obchód strzelnictwa narodowego w Turynie. Zagajono więc dziś z rana przy ogromnym napływie widzów. Na pięknej, wysadzonej drzewami drodze, prowadzącej z ulicy nizkiej do Valentino, rozpięto z każdej strony obersne opony białe z czerwonymi; pod temi oponami urządzono dwa długie stoły, pełne potraw zimnych i win rozmaitego rodzaju. Cztery drogi dawały wejście do obrębu otoczonego słupami, na których powiewały chorągwie z barwami włoskimi. Na słupach dawał się czytać następujący napis:

Obywatele w wszystkich prowincjach i w każdym miasteczku, przyjacielom Włoch, zgromadzonim na pierwsze strzelnictwo narodowe, rada miejska turyńska.

W godzinie 10-ej strzelcy szwajcarscy w liczbie 70, uszykowani w pięknym porządku, poprzedzeni chorągwią związkową, wyruszyli z mieszkaną oklaskami i okrzykami, na które chorągiew związkową odpowiadała, schylając się na prawo i lewą stronę.

Gwardja narodowa wyciągnęła się w dwa rzędy od półkola. Szwajcarowie zatrzymali się na chwilę, przed wprowadzeniem siebie przez delegowanych towarzystwa strzeleckiego do półkola, gdzie przyjął ich syndyk turyński margrabia di Rora. Napłynęli się puhary i szwajcarowie wnieśli dwa pełne przedzwia, jedno na cześć Włoch, drugie na cześć miasta Turynu.

Syndyk odpowiedział na oba brzmiające okrzykiem: *Niech żyje Szwajcaria!* Strzelcy włoscy przybyli ze swej strony w kolumnie złożonej z oddzielnymi drużynami poprzedzanych przez 22 chorągwie.

Królewicze Humbert i Amedeusz znajdowali się na tej uroczystości, towarzyszyli im viceprezes towarzystwa strzelniczego jen. d'Angrognia adiutant królowski, kilku ministrów i część ich wojskowego orszaku.

W kwadrans po otwarciu strzelnictwa, króllewicze Humbert otrzymał następującą depeszę: „La Chaux-de-Fonds, 21 czerwca o kwadrans na pierwszą, do dyrekcji strzelnictwa narodowego w Turynie.”

„Komitet strzelnictwa związkowego szwajcarskiego przesyła pierwszemu strzelnictwu narodowemu włoskiemu wyrazy braterskiej przyjaźni.”

„Calem sercem podziela wasz obchód i czeka was w Chaux-de-Fonds 12 lipca. (Podpis).”

Królewicz kazał odpowiedzieć w tych słowach: „Serdeczne dzięki! przyjmujemy wyrazy waszych przyjaznych uczuć.”

„Przyjęliśmy waszych współbraci z zapałem.”

„Wszystko idzie dobrze: do widzenia się w Chaux-de-Fonds.”

„Za księżącą Humberta prezydenta, wiceprezident „Angrognia.”

P. Vantier, radca stanu, zarządzający wydziałem wojskowym kantonu geneńskiego, prezes deputacji helweckiej, złożył księżąciu Humbertowi wspaniałą chorągiew z barwami związkowymi darowaną przez strzelców szwajcarskich strzelnictwu narodowemu włoskiemu. Chorągiew pozdrowiono trzykrotnym okrzykiem.

P. Vantier przemówił do księżący, który mu odpowiedział z największą uprzejmością. Wnet potem przedstawiali się inne deputacje.

W samo południe wystrzał działowy dał hasło otwarcia strzelnictwa.

Królewicz Humbert rozpoczął obchód dwoma wystrzałami karabinowemi.

Francja.

P a r y ż 19 czerwca. Pogłoski o zmianie gabinetu nie ustają; według nich p. Baroche ma zostać ministrem sprawiedliwości; p. Delangle, jednym z wice-prezesów senatu; p. Rouher prezesem rady stanu. Do liczby kandydatów na zajęcie wydziału spraw wewnętrznych należą dziś i p. Vaisse; p. Emil Leroy został by prefektem Sekwany. Jeżeli p. Baroche rzeczywiście zostanie przewodniczącym radzie stanu, pewno mianowany będzie senatorrem; a chociaż krzesło opróżnione przez zgon generała Marey-Monge było przeznaczone dla generała Bazaine, jednakże w razie otrzymania

przez generała Forey buławy marszałkowskiej, zajmowane przezeń miejsce w Luxemburgu mogłyby dostać się jego pomocnikowi, generałowi Bazaine. Co do hrabiego Walewskiego, mówią, że przestawszy być ministrem stanu, otrzyma albo ambasadę w Petersburgu, albo zostanie guwernerem następcy tronu.

Cesarz wezwał dziś pana Rouher do Fontaineblau.

Od dwóch tygodni posiedzenia rady ministrów odbywają się we czwartki, co przeszła dnia pan Drouyn de Lhuys przyjmował w te dni członków ciała dyplomatycznego; załą się oni po trosze na tę niedogodność, nie mogą bowiem dowiedzieć się z ust ministra spraw zagranicznych o przejawach polityki cesarskiej.

Hr. Ksawery Branicki, który po pojedynku swoim z hrabią Zygmuntem Wielopolskim objechał część Niemiec, wrócił do Paryża.

P a r y ż 20 czerwca. Czytamy w „Monitorze powszechnym”: generał Forey, wydał, dla ułatwienia obrotów handlowych w Meksyku postanowienie, że towary przywożone do portów meksykańskich zajmowanych przez wojsko francuzkie, a przeznaczone do tej części kraju, jako znajdują się w jego władzy, mają opłacać tylko połowę cła wskazanego w tarzejniesztych taryfje.

Cesarz otrzymał z powodu wzięcia Puebla powinszowania od jego świątobliwości papieża, tudzież od króla szwedzkiego.

P a r y ż, 24 czerwca. Dziennik „Pays” donosi, że cesarz wyjedzie z Fontaineblau 2 lipca i zabawi 3 dni w Paryżu; dnia 5 lipca udam się do Vichy.

Książę Napoleon i księżniczka Klotylda wrócą najdalej za dni 10 z podróży swojej do Egiptu. Księżęciu powiodło się zupełnie usunąć wszystkie przeszkody stawione przez Anglię przedsięwzięciu przekopania miedzymorza suezkiego.

Dziennik „France” podaje następujące wiadomości dnia 24 czerwca wieczorem: Dowiadujemy się, że pan Sidell, poseł stanów oderwanych, przyjęty był przez cesarza w przeszły czwartek 18 czerwca w Turynu. Wszystko daje powód do sądenia, że to posłuchanie udzielone panu Sidell łączy się z myślą uznania stanów skonfederowanych południowych i dodania przez to nowej sily stronictwu pokój czyniacem coraz nowe postępy w Stanach Zjednoczonych północnych.

Spółczucie Poludnia dla Francji objawilo się w uderzającym sposob. Z powodu zdobycia Puebla, Richmond został oświecony, gdy tymczasem na północno wiadomości o tej wielkiej przewadze oręża francuzkiego przyjęto z nietajnym smutkiem.

Dowiadujemy się także, że pp. Roebuck i Lindsay, członkowie parlamentu angielskiego, mieli zaszczyt być przyjętymi przez cesarza. Wiadomo, że ci dwaj postawili wniesli na parlament przełożenie mające być rozstrąsaniem w przyszłym tygodniu, a którego przedmiotem jest przyznanie Stanów południowych.

Sprawa oderwanych z każdym dniem rośnie we współczucie, bohaterski ich opór z jednej, a nieudolność wojsk północnych z drugiej strony, dowodzi, że Stany południowe składają lud silnie organizowany, godny nakoniec stanąć w rzędzie państw niepodległych.

Zapewniają nas, że szczególniej Hiszpanja okazuje skłonność do przyznania Poludnia, pod warunkiem, że nowa Rzeczpospolita przyzna odwieczne prawa rządu hiszpańskiego do wyspy Ruby i na zawsze wyrzeczy się wszelkich do niej roszczeń.

P a r y ż, 28 czerwca wieczorem. P. Billault przybył dziś rano do Paryża, wyjechał do Fontaineblau, gdzie kilka dni zabawi przy cesarzu.

Hr. Walewski ma dziś wieczorem wynieść się z pałacu ministerstwa Stanu. Wczoraj i dziś, z powodu złożenia urzędu odbierał oznaki najwyższego szpicycia. Wiadomo, że hrabio Walewski i de Persigny są członkami rady tajnej, oraz że do tej dostojności przywiązana płaca 100 tysięcy franków.

P. Rouland, były minister oświecenia narodowego i wyznań, mianowany został wiceprezesa m senatu na miejsce pana de Royer, pierwszego prezesa izby obrachunkowej.

Dzienniki paryżkie czynią następujące uwagi z powodu zmian w gabinecie: *Siecle*. — Nim nowa uchwała ludu wróci nam ministrów odpowiedzialnych, urzędy ministrów bez wydziału zostały zniesione. Monitor mówi, że potrzeba rozleglejszego i zupełniejszego rozstrąsania spraw krajowych przed senatem i ciałem prawodawczym dała powód do utworzenia tych urzędów; tymczasem, w celu spójniejszego uorganizowania przedstawicielstwa myśli rządowej przed izbą, postanowiono obejść się bez nich.

Tak przynajmniej Monitor tłumaczy tę zmianę, w której bardzo chętnie widzimy krok, prawda trzówliwy, na drodze mającej doprowadzić nas powoli do rzeczywistych zasad konstytucyjnych. Przypatrzymy się tylko stopniowaniu.

mentowe niemoga mieć miejsca, a więc trudno nam wiedzieć, dla czego jedni ministrowie wyszli z gabinetu, a dla czego drudzy zostali. Jeżeli powód wyjścia pana de Persigny jest oczywisty, każdy zapytuje jakie pobjudki mogły skłonić do odprawy panów Rouland, Delangle i hrabiego Walewskiego.

F r a n c e. Tak więc znikła owa instytucja przechodnia ministrów bez wydziału, która miała swą przyczynę bytu, która żyła nadewszystko zdolnością męża umiającego słowem zręcznym i wymownym przebiegać się przez wszystkie trudności, unikać wszystkich pytań i podnieść postannictwo obroncy polityki, która nie kierował, na wysokość odpowiedzialności męża stanu.

Niemna więc już ministrów bez wydziału. Otdąd dwaj ministrowie, dwaj rzeczywisci ministrowie przedstawiać będą rząd przed senatem i ciałem prawodawczym.

Jestto podług nas zmiana nader szczęśliwa; „ma ona na celu, że użyjemy słów Monitora, uorganizowanie przedstawicielstwa myśli rządowej przed izbami, bez oddalania się od ducha konstytucji.”

Bo rzeczywiscie, czyż pod rządem parlamentarnym myśl rządowa występowała na mównicy w zupełniejszych warunkach? Czyż między ministrami odpowiedzialnymi bywało wieciej niż po dwóch, mających dostateczną powagę słowa? Czyż nawet w samej Anglii wszyscy ministrowie są mówcami? Pod uprzednieniami rządami, kiedy pp. Kazimierz Perier, Thiers, Guizot przewodniczyli radzie, na nich spoczywało cale brzemie rozpraw.

W parlamencie angielskim lordowie Palmerston i Russell, jedni tylko pomiędzy sekretarzami stanu mówili o zadaniach politycznych. W Turynie obok hrabiego Cavour, nikt nie stał. Kiedy rząd cesarski będzie miał swoimi tłumaczami panów Billault i Rouher, przedstawicielstwo będzie o ile można silne i wolno jest powiedzieć, że ta zmiana daje nową i rzeczywistszą rękę duchowi wywołonemu, który objawil się w sposób tak stanowczy przy ostatnich wyborach.

Zgola, zmiany gabinetu, mają podług nas jedno tylko znaczenie, a mianowicie: utrzymanie ustępstw wywołonych, nadanych z taką przeczonością przez cesarza. Wyrażają one prócz tego: ukoenie umysłów po wstrząśnieniu nader żwawej walki wyborczej, oraz wezwanie do zgody, w imię opiekuńczych rękami ustawy i poszanowania prawności.

Prese. Dwie pełne nazwania zmiany hrabiów Walewskiego i de Persigny, uspokoją lekliwych. Dwa ważne mianowania, są wyniesienie pana Billault na ministra stanu, a pana Rouher na prezesostwo rady stanu, zwłaszcza przy objaśnieniu tych mianowań umieszczeniem w Monitorze.

Ustanowienie ministrów bez wydziału, było pomysłem fałszywym, zawiloscią niebaczną, środkiem niedogodnym. Niepodobna było naprawić go zręcznie i rozsądniej. Dziś ministerstwo stanu ma swoje przyczynę bytu i trwa. Jest to słowo, umieszczony jak przysłowi, między myślą uosobioną w cesarzu i działaniem uosobionem w pojedynczych ministrach.

Minister stanu, który był niczem, staje się wszystkim; usprawiedliwia swą nazwę. Ta nazwa będzie ciężka, bardzo ciężka do dźwigania, ale to do nas nie należy, niech o to troska się ten, co ją przyjął.

Jeżeli polityka cesarska ma grzeszyć, to pewnie nie zgrzeszy nieudolnością wymowy. Gdyby wybory paryżkie nie miały innego wypadku prócz zniesienia ministrów bez wydziału i bez obowiazków, już samo nadanie prostszego ruchu machinie rządowej, poczytalibyśmy za postęp, postęp nieskończony rzeczywistszy i znaczniejszy, niż wydaje się nim być w swej kolebce.

Nieprzystoi nam bliżej go określać, bo zwykle nie jesteśmy bardzo pochopni do rozstrąsania przedmiotów nieoznaczonych.

Dzienniki miast i wsi. Jeżeli dobrze zrozumieliśmy duch nowych reform, mimo nieokreślność, w jakiej pod tym względem zostawia nas nota Monitora, Francja otdąd mieć będzie jakby prezesa rady ministrów, który nada więcej harmonji i jednoci rozmaitym administracjom, obowiązującym, we właściwych sobie obrębach, wyobrażać to, co dawniej nazywano m y s l ą p a n o w a n i a.

Jest to kształt rozumny, zręczny choć uboczny odpowiedzialności ministerjalnej, który, jak zastanymy, przy wszystkich korzyściach dawniejszego trybu, wolnym będzie od jego nieprzyzwoitości. Jednego lękaby się można, nim doświadczenie nie roznieci w tej mierze swego światła, aby mniej lub wieciej zbyteczna doniosłość, nowego, iż tak powiemy pierwszego ministra, niezbyt u podnóża tronu nie urosła i nie stała się przedko przedmiotem gorących zabiegów, a więc gwałtownych napaści, przeciw którym wynurzy się konieczność ostanianienia tej posady podwojeniem czujności, a moze i surowości względem dziennikarstwa.

Ale chętnie wierzymy, że wywołone zasady pana Billault, niedopuszczą ziszczenia naszych przedwidzeń, jak równie pragniemy wierzyć, że opposycja nie wywola nigdy potrzeby n o w e j c h w a l y l u d u, która Monitor zdaje się jeżeli nie przepowiadać, to przynajmniej przewidzieć w odległej możliwości.

C o n s t i t u t i o n n e l. Instytucja ministrów bez wydziału znikła z imienia, ale istnieje w swym duchu i skutkach; rozwija się nawet, bo nota umieszczona na czele części nieurzędowej Monitora tłumaczy doniosłość dekretu cesarskiego, wskazując mu cel „spójniejszego uorganizowania przedstawicielstwa myśli rządowej przed izbami.” Nie oddalając się wszakże od ducha konstytucji, opartej na uchwale ludowej, będącej wyrazem powszechnego głosowania i stanowiącej: że ministrowie są tylko odpowiedzialni jednemu cesarzowi.

P a y s. Rzeczona nota wskazuje w sposób bardzo jasny i bardzo dokładny polityczne znaczenie świezo dokonanej zmiany. Ministrowie bez wydziału już nie istnieją.

Rozstrąsanie spraw krajowych przed senatem i ciałem prawodawczym, należać będzie otdąd do ministra upoważnionego utrzymać

stosunki rządu z wielkimi ciałami państwa i do ministra prezydującego w radzie stanu. Przedstawianie myśli rządowej przed izbami, otrzymuje w ten sposób, podług słów Monitora, spójniejszą i prostszą organizację bez nadwężenia pierwsiatków, będących podstawą naszej konstytucji, wiarującą zupełną niezależność władzy cesarskiej i odpowiedzialność ministrów przed jednym tylko cesarzem.

Minister stanu, staje się ministrem czysto politycznym, doskonale odpowiadającym warunkom tej nowej organizacji. Pan Billault nie mógł nie być wybranym przez cesarza, dawał mu bowiem do tego prawo, i świetny udziały w rozprawach politycznych, i powaga, którą nabył mąż stanu.

Gazeta Francji. Byłoby daremnie roszodzić się dzisiaj długo nad doniosłością zmian, których niemożemy rzeczywiscie ocenić, aż po objaśnieniach, jakich zapewne nie omisszając dostarczy organa rządowego; ważnem jest atoli to przekonanie, że dawny stan rzeczy uznano za niedostateczny i że uwierzono nakoniec, iż nadszedł czas odmian i ulepszeń.

Oto już kilka razy rząd zmienia same formy swojego przedstawicielstwa i wewnętrzne warunki swego rządowego mechanizmu; naród cieszy się z tego. Ależ czy nie byłoby to właściwa chwila do uczynienia uwagi, że dziennikarstwo będące organem mniemania powszechnego, widzi w zdarzeniach, których jesteśmy świadkami, uświęconą prawowitość swego działania? Ponieważ instytucje mogą być z gruntu przekształcone, czy więc logika nie wskazuje, że i swoboda roztrąsania, przygotowująca te zmiany, jest niezbędnie potrzebna? Czyż wykład z tego punktu widzenia ostatnich zdarzeń miałby być zdroźnym? Wierzymy, że pod tym względem nie rozmiamy się z prawdą i że mniemanie powszechne zgadza się z nami.

Dzienniki paryski *T e m p s*, który powtórzył wszystkie wyżej przytoczone zdania, dodaje ze swej strony:

Oczywiście, że te wszystkie sądy są bardzo rozmaite, co w części przypisać należy nieco ciemnej zwiezłości noty Monitora. Wrażenia rozdzieliły się, co do nas przynajmniej bez falnego występu, żeśmy się z wahałi. W pierwszej chwili byliśmy bliskimi myśleć z dziennikiem *Mniemania narodowe*, że nie należało „przywazywać wielkiej wagi do zniesienia posad ministrów bez wydziału, ponieważ obowiazki ich utrzymano pod nową formą.” Ale też nie sędziłsiśmy, aby potrzeba było śpieszyć się z wyrażeniem upadku naszego na sercu. Bo oczywistość nie narzucała umysłowi naszemu stanowczego przynymu.

Dziś po dojrzałszej rozwadze, niewahamy się widzieć w dokonanych zmianach bardzo znakomitego postępu w naszym życiu parlamentaryjnym i konstytucyjnym. Monitor mówiąc: że przedstawicielstwo myśli rządowej znajduje spójniejszą organizację w obec izb, może nie dosłownie powiedział, bo właściwie mówiąc nie chodzi tu o przedstawicielstwo; myśl rządowa nie będzie już przedstawiana i broniona przez mówców prosto tylko upoważnionych do jej przynoszenia i tłumaczenia; wchodzi (na sama do izby o tyle, o ile tam wejść może w osobie głównego ministra, to jest tego, który po cesarzu poczytywany jest, że ją najzupełniej posiada, skupia i wyraża. Jest to zmiana bardzo znakomita: możemy zapewne mylić się, możemy prześlgać prawdę, naraziliśmy się już na to, żeśmy jej z początku nie doścignęli; ale zdaje się nam, że istotnie ta zmiana zawiera w sobie zawięz odpowiedzialności ministrów. Skoro główny minister staje przed izbami, obecność innych ma tylko dla nas znaczenie latwiejszego i prostszego dowiadywania się u nich o szczegółach; obecność więc ich nie wprowadza żadnej nowej zawilosci. Prawda, że Monitor czyni dwa zarzuty, jeden co do istoty, drugi co do formy przeciw wzniesieniu odpowiedzialności ministrów. Zarzut co do formy mówi, że byłaby potrzebna nowa uchwała ludu dla zmniejszenia uchwały 1852 r. W tej mierze podzielamy zupełnie zdanie dziennika *Siecle*, wyżej przytoczone. Zarzut co do istoty rzeczy, a mianowicie, że uchwała uznając ministrów odpowiedzialnymi tylko przed samym cesarzem, „heiała położyć tamę współdziałaniu ambicji parlamentarnych, tym ciągłym przyczynom niepokojów i słabości przeszłych rządów.” Tu, zdaje się nam, że pytanie nie właściwie było postawione, i że szukano przyczyny złego tam, gdzie go nie było. Przykład Anglii powinien być wystarczający za dowód, że obowiazek odpowiedzialności ministrów nie jest sam w sobie pierwsiatkim słabości i czechych zawichrzeń. Powrócimy do tego przykładu i rozpatrzymy go z blizka, bo okoliczności do tego nas wyzwają.

Anglja

L o n d y n, 22 czerwca. Dziennik Times umieścił następane uwagi: Jedną z chorób, której ulegamy i która wkorzenia się coraz bardziej, jest dążność, jaką mamy do przemiany izby gmin, pierwotnie przeznaczonej na wyłączone zgłębianie spraw angielskich, na pole, na którym roztrąsają się sprawy całej kuli ziemskiej i to w taki jeszcze sposób, że ani izba, ani kraj przez jej pośrednictwo, nie mogą wybrać osób zdolnych wywiązać się z tak ważnego posłannictwa.

Ten, który podejmuje się wyrażać uczucia narodu; ten, który przez pośrednictwo druku zabiera głos nietyko przed Anglja, ale i przed światem całym, powinien być mężem głębokiego doświadczenia, poglądów umiarkowanych; zabierając to stanowisko, winien być zdolnym do spełnienia obowiązku rozjemcy między rozmaitemi odcieniami mniemania powszechnego i wiernym tłumaczem uczuć przemagających w izbie prawodawczej.

Mowy miewane w izbie gmin słusznie poczytują się za wyraz uczuć narodowych i wywierają niemal tyleż wpływu na pokój i wojnę, co wyraźne oświadczenie ministra stojącego u steru władzy.

Nikt nie może zostać ministrem spraw zagranicznych inaczej, jak przez wybór panują-

tego i przez poparcie jednego z wielkich politycznych stronnictw; tymczasem, aby mówić o sprawach zagranicznych, dosyć jest dostać się do parlamentu jednym z tych mnogich gości, które do niego prowadzą, i mieć do niego do zrozumienia, podjęciu się podobnego zadania.

Z liczą 3-ch dziesiątek, którzy przagną dziś wieczorem oddać się do siebie, nie zajądą na sprawy zagraniczne, ani jeden nie zasiał dłużej nad 6 lat w parlamencie; ani jeden, mówimy otwarcie bez najmniejszej chęci ubliżania ich zdolności, nie zajmuje znakomitego stanowiska.

Mężowie nierównie lepij od nich wdrożeni w koleje parlamentarne, stoją na ustroju i unikają narażenia na próbę dyskrekcji ministra spraw zagranicznych; nie kwapią się podzielać z nim brzemie odpowiedzialności. Są to prawdy, których nie należy tracić z oczu; sprawiedliwość nakazuje zauważać, że p. Hennessy nie należy do stronnictwa będącego dziś u steru władzy i że niegodzi się go poczytywać za bezstronnego tómacza mniemaniu ludu angielskiego w przedmiotach polityki zagranicznej.

P. Hennessy w swoim czasie rozwinął nieubłaganą zawziętość przeciw sprawie włoskiej i teraz jeszcze toczy spór, w którym usiłuje dowiedzieć, ale według naszego zdania bezskutecznie, że handel i przemysł królestwa neapolitańskiego raczej ucierpiał niż skorzystał na wyrugowaniu Burbonów.

Wkrótce w Lancashire ma zakwitnąć praca w niektórych rękodzielnictwach bawelniczych. Oznajmują prędkie przybycie do Liverpool 49-tu statków z 166-ciu tysiącami waiutuchów bawelny z Bombay. Cztery inne okręta znajdują się podobnie na morzu z ładunkiem bawelny do Londynu i wiozą 4711 waiutuchów; prócz tego statki z bawelną do portów stałego lądu są podobnie w drodze.

Londyn, 22 czerwca. Księżna Walji przyjeżdżała w przeszłą sobotę w pałacu Saint-James. Jedną z najważniejszych zabaw w Londynie, ma być bal brygady gwardji na cześć królowiczy i jej małżonki. Wszystkie bilety nie inaczj rozeszła, jak z upoważnienia lorda szambelana królowej. Bal ma być dziwnj wspaniałości. Bo tak jak korporacja miasta Londynu dostarczyli swoich najpiękniejszych srebr na bal w Guildhall, tak pierwsze rodziny wysokiej arystokracji angielskiej, otworzyły swe skarbee na ubranie stołu wczeszy balu gwardyjskiego.

Prusy.

Berlin, 17 czerwca. Gazeta halliska otrzymała ostrzeżenie za to, iż przystąpiła do deklaracji 6-ciu dzienników berlińskich i za artykuł pod napisem: Rozkaz tyczący się dzienników.

Gazeta Litwy pruskiej oznajmuje z Angerburgu pod dnjem 14-m czerwca, że deputowani obwod u cegl uchwale przeznaczenia pieniądze na wydawnictwo urzędowego miejscowego dziennika.

Berlin 19 czerwca. Król wyjechał dziś o godzinie pół do 9 z rana do Karlsbad i podróżuje pod nazwiskiem hrabiego von Zollern.

Podług Gazety narodowej: Rada gminowa berlińska na posiedzeniu 18 czerwca przyjęła następnj uchwały:

1-go. Zgromadzenie poczytuje uchwałę swoję, zapadłą 4-go bież. miesiąca, co do wystąpienia deputacji do naj. króla, za zgodną z duchem 35 § ustawy gminowej, za prawną i uzasadioną; przeciwnie zaś tej uchwale postanowienie rządu prowincjonalnego, opierające się na § 79 tej że ustawy, poczytuje za nieuzasadnione.

2-go. Zgromadzenie gminowe wzywa więc magistrat do zaprestowania w jego imieniu przed władzą właściwą, a nawet przed królem, przeciw nakazowi rządu potsdamskiego z d. 7-go bież. miesiąca i do wyjaśnienia pobudek i dowodów wymienionych w protokole.

Gazeta nadreńska podaje następną wiadomość:

W przeszłą niedzielę rada gminowa zebrała się dla uchwalenia adresu, do postów sejmowych. Zaledwie pierwszy mowca głos zabrał, p. burmistrz oświadczył, że posiedzenie zamyka, przyrządzając zaś p. Lehkrind toż posiedzenie rozwiązał. Wszyscy członkowie obecni podpisali adres.

Gazeta nadbaltycka oznajmuje, że trybunał obwod Szremskiego zaszkwestrował dobra Kurniekie, własność hrabiego Działyńskiego i mianował pana Bauermeistera prokuratora Szremskiego opiekunem całego majątku. Komisarz sądowy rozpoczął dnia 13 czerwca spisywanie inwentarza. Do tych dóbr należą: Kurniek, Granowo, Trzebow, Gołuchowo i Januszewo.

1 Berlin 20 czerwca. Gazety: Dolnego Śląska, Wiedenbrügska, Tygodnik wychodzący w Driesen i Gazeta dla Litwy pruskiej, otrzymały ostrzeżenia.

Królowie 23 czerwca. Czytamy w Gazecie Litwy pruskiej. Na zgromadzeniu rady gminowej odbytej wczoraj, prezydent udzielił pismo rządu prowincjonalnego, naganające postępowanie rady i skazujące pana Simon prezidenta na postawienie sprawozdania o czynnościach deputacji w Berlinie. Pan A. von Ludewig podobnie zapłacił sto talarów za to, że jako prezydent zgromadzenia wniósł i wyraził podziękowanie deputacji. Zgromadzenie postanowiło odesłać te papiery do komisji, której poruczono zdać z nich sprawę.

Gazeta Wezerska umieszcza list

z Berlina zbijający wiadomość, jakoby lord Russell miał wezwać Prusy, aby nie rozciągały na księstwo szlezwijskie przymusu wojskowego, jakim jest zagrożony Holstyn, gdyż mogłoby to pociągnąć zatarg europejski. Według tego listu ambasador angielski w Berlinie, sir Andreas Buchanan miał tylko odczytać przed panem von Bismarck niektóre miejsca depeszy hrabiego Russell, w której wyraża życzenie, aby Prusy i Austria tak działały w sprawie księstw, żeby uniknąć wszystkiego, coby pokój europejski zachwiać zdołało.

DEPESE TELEGRAFICZNE.

KOPENHAGA poniedziałek 29 czerwca o południu. Książę Fryderyk-Ferdynand, urodzony 22 listopada 1702 r. stryj króla Fryderyka VII-go i domniemany następca tronu, uarł nagle dziś zrana.

LONDYN wtorek 30 czerwca. Lord Russell przesłał d. 10 czerwca mocarstwom rządzącym za niepodległość Grecji okólnik, wyrażający, że jeżeli wyspy Jońskie zapagną wcielenia do Grecji, Anglja przelozj konferencję mocarstwom rządzającym, aby wzięły uwagę tożądanie. Okólnik dodaje, że przedmiot wcielenia do Grecji będzie wytoczony na parlament joński, mający się wkrótce zebrać.

PARYZ, środa 1 lipca. „Monitor powszechny“ ogłasza dekret cesarski, mianujący pp. Schneider i Vernier wice-prezesami ciała prawodawczego.

Dziennik urzędowy oznajmuje nadto, że wystawa powszechna utworzona zostanie w Paryżu w maju r. 1867-go.

LONDYN, środa 1 lipca. Na posiedzeniu Izby gmin, odbytem przeszlej nocy, p. Roebuck radził przyznanie Stanów południowych. Pp. Bright i Gladstone głośnie zbijałj tę radę. Rozprawy odroczono; lord Palmerston nie znajdował się na posiedzeniu.

Lord Russell oznajmił w Izbie wyższj, że posesel francuzki zaprzeczył wiadomości, według której rząd cesarsz Napoleona miałby zamiar uczynić Anglj przeloziena ściągające się do pośrednictwa w Ameryce. Lord Derby protestował przeciw ustępowi wysp Jońskich, lecz hr. Russell stanął w obronie tego postanowienia rządowego, oświadczając, że gabinet londyński obmyśla już zwolnienie konferencji wielkich mocarstw dla potwierdzenia tego ustępowia; dodał, że Roszja i Franczja oświadczyły się już przychylnie; nakoniec lord Russell powiedział, że potrzeba zwrócić z ziemj warownie korfiocskie, bo są za obszerne dla Grecji, a mogłoby stać się ciągłą pobudką do pokusy dla innych państw.

WIEDEŃ środa 1 lipca wieczorem. Dziennik „Korrespondencja powszechna“ twierdzi, iż otrzymał z Paryża najpewniejszą wiadomość, że cesarz Napoleon nieodwrotnie postanowił uznać Stany Południowe, lecz że na przed żądaj zawiessania broni, którego odmowa pociągnie za sobą to przyznanie przez Francję a następnie i przez Anglj. Wszakże, dodaje Korrespondencja, cesarz Napoleon spodziewa się otrzymać przyzwolenie Anglj przynajmniej w rzeczy żądania rozejmu.

PARYZ, środa 1 lipca. Wiadomości z Aleksandrii z d. 27 czerwca donoszą, że 12 maja wybuchła rewolucja w Madagaskarze. Król Radama II został zabity, a jego wdowa ogłoszona królową. Traktaty z państwami europejskimi zostały zawiesszone; wolność sumienia utrzymana; królowa podpisała konstytucję ułożoną przez dawne stronnictwo Howa. Panuje wielkie niezadowolenie, ludność lęka się wojny domowej.

DARMSZTADT, środa 1 lipca, wieczorem. Izba poselska postanowiła dziś jednomyślnie prócz jednego tylko głosu, przyjąć przelozienie komitetu skarbowego, co do przystąpienia wielkiego księstwa do traktatu handlowego francuzko-pruskiego, przy wyrażeniu pragnienia, aby rokowania co do zmiany art. 31-go tego traktatu, rozpocząć dopiero po przyjęciu tegoż traktatu przez wszystkie interesowane strony.

LONDYN, środa 1 lipca. Donoszą z New-Jorku 20 czerwca, że wiadomości o najechaeniu Pensylwanji przez oderwańców są przesadzzone. Wszedł tam tylko oddział wojska, składający się z 3500 żołnierzy; generał Lee idzie trzema kolumnami naprzeciw wojsku generała Hookera. Nie ważne nie zasło pod Wicksburgiem. Prezydent Stanów oderwańczych zakazał konsulom zagranicznym urzędującym w Stanach powstańczych południa, wszelkich stosunków z ministrami swoich krajów umocowanymi w Washingtonie.

LONDYN czwartek 2 lipca. Wiadomości z New-Jorku z d. 20 czerwca wieczorem oznajmują, że generał oderwańców Lee posunął się ze znacznymi siłami do Centreville i że odparł napad wojsk związkowych.

TRIEST, czwartek 2 lipca wieczorem. Wiadomości z Aten, z dnia 27 czerwca, oznajmują, że obrady zgromadzenia narodowego były bardzo burzliwe. Stronnictwo Bulgarskie silnie wystąpiło przeciw ministrom, którzy niebawem złożą urzędy. Według podobieństwa do prawdy E. Trikupi, będzie głową nowego gabinetu.

Donoszą z Konstantynopola, z dnia 29 czerwca, że książę serbski żądał wyprowadzenia wojska z twierdzy tureckiej nad Dwiną, oraz wyniesienia ludności tureckiej z tej twierdzy. Porta odmówiła.

PARYZ, piątek 3 lipca. Monitor powszechny ogłasza dekret cesarski mianujący generała Forey marszałkiem Francji, przez wzgląd na znakomite zasługi, złożone mianowicie w stopniu głównodowodzącego wojskłem w Meksyku.

Drugim dekretem cesarskim, generał dywizji Bazaine, otrzymał ozdoby wielkiego krzyża legji honorowej.

Trzeci dekret, mianuje senatorami pana Vuillefroy, prezesa wydziału w radzie stanu i margrabiego de Gricourt.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

— NOWE DZIEŁA CZESKIE. — Pismienictwo czeskie tyle i tak przewaźnych usług

oddajo narodowi swojemu, jak może żadna z literatur europejskich. Ta jednak znakomita jego usługa bynajmiej nie była dziełem wielkiego geniuszu; oddał ją narodowi swojemu ludzi jedynie utalentowani. Nawet wysoka nauka męzoł tak głosnych, jak Szafarzyk i Palacki, mniej dla ludu czeskiego przyniosła owoców, niż prace owych mało znanych z imienia zastępców, co wszelkimi siłami popularyzowali wydział, narzucał ją rzec można massom. Taki był kierunek literatury czeskiej od pierwszych dziesiątków lat bieżącego wieku; takim prawie pozostało do dziś dnia. Dziennikarstwo czeskie, zwłaszcza od czasów Hawliczka, rozrosło się znakomicie, a dziś w „Narodnich Listach“ i „Hlasie“, ubiega się o lepszą z zachodniemi europejskimi. Dzieła gęsto wychodzące z drukarni prazkich, stają się coraz głośniejsze i poważniejszemi; od poematj ulotnej i powieści, srodek ciężenia przechyla się coraz widoczniej ku naukowości. Lecz wszystko to odbywa się z tak umiejętnym stopniowaniem, z tak cierpliwym pamiętaniem na stan ukształcenia mass i ich potrzeby, że w całym kilkudziesięcioletnim pochodzie piśmiennictwa czeskiego niedostrzedzesz widocznego przeskoku. Jestto prawdziwą chlubą dla pracujących na polu czeskiej literatury.

Po tych kilku ogólnych uwagach przejdźmy do wyliczenia ważniejszych dzieł czeskich, ostatniemi czasy wydanych po największj części w Pradze. Nader czynna w przedmiocie wydawnictwa firma Kobra wydała w przekładzie czeskim. „Zbiór praw austriackich“, pod kierunkiem dra Jak. Szkardy. Dotychczas w języku czeskim było drukowane tylko prawo zasadnicze i prawo ziemskie: dzieło więc obecne odda niemałą przysługę równie prywatnym, którzy czestokroć ustaw po niemiecku pisanych czytać nie umieją, a nieznajomością ich wymawiać się niemogą, jak i prawnikom, którzy iekroć przewód sądowy w języku czeskim się odbywał, musieli napręde uciekać się do tłumaczenia potrzebnych paragrafów, lub je przytaczać w oryginalu. Bardzo dobrze napisanej „Chemji powszechniej“ przez J. Stańka wyszedł w drugim wydaniu nakładem tejże firmy oddział drugi, traktujący o metalach.

Nakładem Tempiskiego wydane zostały: „Zasady filozofji praktycznej“, jako podstawa etyki powszechniej, napisane przez dra J. Dasticha docenta filozofji na szkołach prazkich. „Biblioteki klasycznej greckiej i rzymskiej“, o której jużśmy parę razy donosili, wyszły zeszyty 5-ty, 6-ty, 7-ty i 8-ty. Z tych pierwszy zawiera Salustjusz: Sprzyssienie Kataliny w przekładzie J. Kivczaly; drugi i trzeci: ośm Mów Demostenesa tłumaczonych i obszernym wstępem historycznym objaśnionych przez Novotnego; ostatni zaś zawiera dalszy ciąg Historji Herodota. Nakładem księgarni Słowińskiej wyszedł „Katechizm gospodarzki“, dzieło nader dobrze napisane, zwłaszcza na podręcznik do szkół ludowych przytecznie przydać się mogące, a dotąd niemające tam poprzednika. Obszernego dzieła „Budowa języka czeskiego“, przez Zikmunda, wyszedł nakładem A. Augusty zeszyt ósmy. „Słownika naukowego“ (encyklopedji) wydane zostały zeszyty 50, 51 i 52, doprowadzone do wyrazu Chicanos (u Czechów Ch. w alfabecie idzie po H.). Najciekawsze tu artykuły są zwłaszcza: Pogranicze wojskowe (Hranicj) i Hus. Powodzenie tego dzieła jakkolwiek zupełnie zasłużone, jest prawdziwie godnym zazdrości. Oddział pierwszy, który w mulejszj ilości egzemplarzy był drukowany, całkiem się rozszedł i musiano zarządzić drugie wydanie. Do zeszytu 30-go drukowało się 7,000 egzemplarzy, od następnego zaś poczęto drukować 8,000. W lipcu pod redakcj Wl. Riegra i W. Zelene go poczyni wychodzić do tego dzieła obszerny atlas objaśniający, którego wydanie kosztowne okazało się teraz możliwym. Z całego serca życzymy, ażeby polska Encyklopedja powszechna choć kiedykolwiek docekała się podobnego powodzenia. „Biblioteki historycznej“ wyszedł zeszyt 13-ty, zawierający dalszy ciąg znakomitych Dzieł Anglj przez Macaulaya, których dokonczanie w przekładzie polskim dawno już cierpliwie czekamy. „Materjałów do słownika technologicznego“, zebranych przez A. Vysokiego, wyszedł zeszyt szósty i siódmy, na którym ważna ta praca została ukończona. Podobnież treści wyszedł świeżo „Słownik terminologii lekarskiej“, pracą i nakładem towarzystwa lekarzy czeskich wydany, a obejmujący 8 arkuszy druku. Schoderowej „Księgi przyrodzenia“, klasycznego w swym rodzaju dzieła, ukazał się dział drugi zeszyt 1-szy. Opowiadań R. Herlosza „Świat i ludzie“, wyszedł zeszyt 4-ty. „Biblij“ w tłumaczeniu czeskim, nader taniego wydania, ukazał się dział drugi zeszyt 17-ty. Mieliśmy przed kilku laty i u nas w Wilnie zapowiedziane wydawnictwo tanię Biblij katolickiej w języku polskim; ale do tego nieprzyszło i przyjdzie pewno nierychło. „Encyklopedj muzyycznej“, napisanej przez V. Maresza, z mających wyjść zeszytów czterech, ukazał się obecnie pierwszy. W dziele tém, nakazał słownika muzycznego Rousseau ułożonim, objaśnione będą pod właściwymi wyrazami rzeczy naukowe muzyczne, a nadto znajdują miejsce zyciorysy znakomitych muzyków, zwłaszcza słowińskich, oraz wiadomości o ważniejszych instytucjach muzycznych i t. p. Dla ocenienia potrzeby takiego dzieła w Czechach, kraju wysocj muzycznym, dosyć jest powiedzieć, że znajduje się tam, jak donoszą Nar. Listy, 118 stowarzyszeń śpiewaków, nielicząc w to 21 stowarzyszeń na Morawach, gdzie także używają języka czeskiego. Taż sama myśl kierowała pp. E. Meliszem i I. Bergmanem, którzy ułożyli i wydali „Przewodnik do wyboru drukowanych pieśni czeskich.“ Tytuły utworów rozłożone są tutaj wedle treści i liczby głosów do śpiewania. Książkę poprzedza obszerny artykuł p. Meliszki p. t. „Rozwój pieśni czeskiej“, w którym wielu ciekawych rzeczy o tój gajęzi literatury dowiedzieć się można. Nakładem Rochliczki i Sieversa wyszedł: „Lekarz domowy“, dzieło obszernie, napisane przez dra Józefa Peczirka, dające popularne i trafne rady jak zachowywać się należy w stanie zdrowia i choroby.

Nakładem Steinhausena ukazała się „Pedagogika powszechna“, przez p. I. Szulca, obejmująca 13 arkuszy druku. Taki jest z niepelną dwóch miesięcy późny poczet dzieł treści powadnych, wydanych obecnie przez Czechów.

Utwory literatury nadobnej mniiej licznie się przystawily w tym czasie. Przyczynny tego szukać może należy w wielkim rozwoju dziennikarstwa w ogólnosci, które mnozstwo sil intelektualnych pochłania, a przede wszystkim w czasopismach czysto literackich, jak „Oswiata“, „Lumir“ i t. p., które drobniejse pozje i powieści bezwarunkowo do siebie sciągaja. Z rzeczy ważniejszych wydanych osobno, notujemy następujące. W Wiedniu, w komisje F. Selecha wyszedł zbiór poematj V. K. Szembery młodszego, p. t. „Z młodej niader“ (z młodego ionic), na cel dobroczynny wydany. Wydanie piękne, lecz przepełnione omylkami; treść niepróżna prawdziwej poezji. Kompletnego zbioru dzieł Bożeny Niemcowej, której talent niepopolity dziedziczy nasj ocenić mogą z powieści jej „Babunia“ drukowanej w Przegladzie Europejskim, wyszedł w Pradze oddzial osmy i ostatni. Romans Wiktora Hugo, „Nędzarze“ (Bidnicy) wychodzi w tłumaczeniu czeskim zeszytami; niedawno właśnie ukazał się zeszyt dziewiaty i dziesiąty. „Słowińskie besedy“ wychodzą już rok trzeci; tegoroczny zeszyt 3-ci zawiera dalszy ciąg oryginalnego romansu Sabiny: Na puszczy. „Południa“ (Jihu), obrazów historyczno-romantycznych przez Chocholouszka, ukazał się zeszyt 14-ty. Zbioru dzieł Wacl. K. Klicpery wyszły oddzialu ósmego zeszytj 3-ci i 4-ty. „Młoda deierlatka“, powiastka F. Prawd, wyszła u Stybla na korzyść Dzielictwa św. Wojciecha (stowarzyszenia pomocy ubożego duchowieństwa). Wreszcie nakładem Steinhausera wyszedł 4-ty zeszyt romansu: „Pan świata“ i 10-ty zeszyt historycznej powieści: „Czesi przed czteremset laty.“ W języku niemieckim ukazał się przekład „Pieśni Wacława Hanka“, dokonany przez biegłego w tym zawodzie Alfreda Waldau i opatrzonej przezeń obszernym zyciorysem autora.

Pomineliśmy tu dzieła szkolne, oraz książeczki dla młodzieży i ludu, których znaczną zawsze wyrasta liczba. W tym ostatnim zawodzie szczególniej się odznacza p. Franciszek Doucha, który już około czterdziestu dziełek dla ludu i młodzieży napisał. Uboga w tego rodzaju prace literatura nasza, przy umiejętnym wyborze mogłaby z utworów p. Douchy znaczny otrzymać zasilek.

Dziennikarstwo czeskie ostatniemi dniami powiększyło się o jedno nowe czasopismo. Na Morawach począł wychodzić „Hospodarz Morawski“ pismo poświęcone sprawom gospodarskim i towarzystwom rolniczym w tój prowincji. Pierwsze jego zeszytj są nader interesujące. Redaktorem jest prof. F. R. Demel. Niezadlugo też ma przybyć jeszcze jedno pismo. Towarzystwo naukowe w Pradze (Umelecka beseda) postanowiło wydawać własny dziennik treści naukowej; kiedy to jednak nastąpi, dotąd jeszcze nie wiadomo. Z dawniejszych czasopism, „Pozor“ ostatniemi dniami przeszedł pod redakcj p. V. Crha, ponieważ prof. Staniek z powodu choroby oczy zmuszony został usunąć się od zajęć literackich, a ks. Wacław Szulec, lubo już uwolniony z więzienia, do redakcji powrócić nie mogąc, przemieszkuje teraz na Velehradzie.

Z litografji L. Vańka w Pradze wyszedł portret Amosa Komeńskiego (Komenjuszka), dobrze znanego i w naszej literaturze. Trzecia część dochodu z edycji ma pójść na wniesienie pomnika dla tego uczonego męża. Z litografji młodego, ale umiętnego artysty p. Klicza, ukazał się nowy, ze wszystkich najlepszy portret Hawliczka Borowskiego, przedstawionego w popiersiu naturalnej wielkości. Głęboka miłość i wdzięczność dla tego żarliwego obrońcy praw ludu czeskiego, sprawia, iż wizerunki jego raz po raz wychodzą i szybko się rozbiegają po kraju.

— POGRANICZE NADDNIEPRZAŃSKIE.

Ostatni utwór większych rozmiarów p. Antoniego Nowosielskiego, pod tytułem: „Pogranicze Naddnieprzańskie“, wyszedł w Kijowie, nakładem Leona Idzikowskiego. Są to obrazki i szkice społeczności ukraińskiej z zeszłego wieku nazwane kunsztownie na nitkę jednj powieści. Nie będziemy przytaczać treści tój historyjki, dość zresztą zużytej, stanowi ona w tój książce rzecz podrzędną, główną bowiem są szkice ludu, szlachty i stosunku tych dwóch warstw społecznych, tak wybitnie zarysowywanego się w zeszłym wieku. Ścisłe badania zwyczajów i obyczajów ludu, wyczytanie się w jego pieśni i podania, traktowanie tego przedmiotu naukowe, oddało p. Nowosielskiemu w ręce bogaty materiał charakterystyki. Używa on go też obficie i czestokroć bardzo szczęśliwie; zrobiłmy tutaj jednak uwagę, iż pisarz może zanadto starał się być wiernym w szczegółach zbyt obficie je gromadził, a tym sposobem nużąc czytelnika, osłabił najlepsze swoje kreacje z ludu. Czestokroć w opisach tych widzimy z archeologiczną ścisłością wyszczególnione ubiory, barwy, zwyczaj, po za któremi znikają osobistości, które dopiero ożywiają i postać czynią prawdziwie ludzką; inaczj będzie to zbiór manekinów, ubranych w stroje ludowe, prelekcja o zwyczajach i obyczajach ludu. W każdym razie postacie wieśniacze daleko lepiej udają się p. Nowosielskiemu, jak szlacheckie, którym brak bardziej jeszcze owego życia i ruchu pod przydźwiękiem archeologii. Autor starał się dać zarys tój społeczności; nie którym położenie urobiło tak fantastycznie; nie możemy jednak powiedzieć, aby cel ten w zupełności osiągnięty został. Przeważną tego pełności osiągnięty w tym utworze strony jest zawsze pominiecie w pamiętnikach, osobieści, a czerpanie postaci z pamiętników, z podań i obrabianie ich zbyt ściśle, zbyt sumiennie wierne. Dla tego też postacie te są jakby poprzyklepane a nie wyskakują z tła obrazu, jako figury konieczne i duchem ożywione. Z tych przyczyn, praca p. Nowosielskiego wiele nauczy, wiele obeznać z ludem i szlachatą ukraińską może, ale nie robi dosyć wrażenia, które pozostaje w duszy czytelnika po artystycznym utworze. Żadna postać nie kola-

ta silniej do wyobraźni, z żadną nie wiąże nas owa czuła przyjaźń, żadna nie pozostaje typowa. Mimo to przecież utwór p. Nowosielskiego czyta się z zajęciem, przesuwa się tu bowiem liczne obrazy mazaikowane starannie i wykwintnie. Praca ta prócz tego pozostanie jako ciekawiy i skrzętnie zebrany pamiętnik postaci, podań, opowiadań, z których wiele posłużyć może za temat do osobnych powieściowych utworów—jeżeli tylko znajdują się pióra, któreby przedmioty podobne z talentem obrobić zdołały.

— STATUT JAGIELLEJ.

W przeszłym numerze naszego pisma, mówiac o Bibliotece Warszawskiej, napomknęliśmy bez zagładania do źródeł o artykule p. Chodyńskiego, traktującym kwestję miejsca uchwalenia statutu Jagiellj w r. 1423, i powiedzieliśmy, że złożone tam dowody nie są dostatecznymi. Rzecz ta, jak się okazuje, stanowo jest rozstrzygniętą przez uczonych specjalistów i niepotrzebowałoby przez powtarzanie, gdyby szczególnym zbiegiem okoliczności raz popelniona omyłka, często gęsto niewybiegająca w dziełach podręcznych, tak, że nieuchroniła się od niej nawet znakomita Jedrzejka Moraczewska praca (str. 133 t. II.). Niezawadzi więc wyprowadzić z poważnych foljantów na ulotną kartę dziennika parę objaśniających tę sprawę szczegółów. Zródłem przypisywania miejsca układy statutu Jagiellj Warce, jest przekład ich polski, w kopji prawie współczesnej przechowany, a przez Lelewela w r. 1824 wydany w Wilnie. Znajdując się tam wyrażenia: „w Warce“ i „wareczskiego“, uważano za dostateczne, i niezagladając dalej, opierano się na nich, zwłaszcza w książkach popularnych. Innych dowodów, przemawiających za Warką, nie było i nie ma; lecz i te nawet są całc nie nieznaćące. Wyrażenie „w Warce“, podług współczesnej piśmowni przekładu tego statutu, może zarówno znaczyć „w Warszawie“ jak i „w Warce“, jeżeli bowiem znajdujemy tam użycie „w“ jako ostrzeżenia, że „w“ niepowinno się wymawiać jak „k“, to widzimy, iż używa się także jako znak miękkości, np. przeciwności (przeciwności), Woczechi (Wojciecha), przez kmięcze (przez kmięcie) i t. p. Dowód to więc żaden dla obojgich stron. Co do przymiotnika „wareczski“ czyli „warecki“, ten niewątpliwie bardzo często musiał być używany wspólnie do Warki i Wartj. Obie gloski przybierające tych nazwisk, to jest k i t, w kształtowaniu przymiotnika, według ducha języka polskiego, zamieniają się na „e“, stąd w a r k s k i i w a r t s k i będzie w a r c k i, a z dodaniem „e“ dla eufonii, której dawni pilnieji od nas przestrzegali, powstanie w a r e c k i. Przymiotnika w tym ostatnim kształcie, stosując go do Wartj, używa jeszcze bardzo szusnie Wiszniewski (Hist. lit. V, str. 98 i 99). I tu więc żaden dowodu nie ma ani dla Wartj, ani dla Warki w szczególności.

Wreszcie odbywanie wieca złożonego z przedstawicieli Wielkopolski i Małopolski, w mieście mazowieckim Warce, gdy Mazowsze stanowiło jeszcze pod pewnym względem państwku udzielne, byłoby na owe czasy bezprzypadkowym wybożeniem. Inaczj się rzecz ma co do Wartj. Długosz, lubo jeszcze pachole, ale żyjący już za czasu gdy ta uchwała zapadła, przebywający potem ciągle na dworze monarchów, piszący zaledwie w lat kilkadziesiąt potem i każdy niemal krok Jagiellj notujący, powiada wyraźnie, iż zjazd, na którym uchwalono w wiecie będący statut, odbył się w czwartek d. 28 października 1423 roku, pod miastem Wartą (apud oppidum Wartha); wypisuje imiona główniejszych przedstawicieli wieca i podaje treść samej uchwały (ed. Lipska, 472 i 473). Jako najmniejszj stwierdzenie tój powieści ojca historyków polskich, przychodzą nam liczne współczesne niemal dokumenta. Uczony A. Z. Halcel, w szacownym swém dziele „Starodawne prawa polskiego pomniki“ opisuje około dziesięciu kodeksów, w których się ten statut woryginalie łacińskim znajduje. Wszystkie te kodeksy są z wieku XV; pomiędzy niemi jest jeden dziś w Ces. bibliotece w Petersburgu przechowywany, który napisano został jeszcze za życia Jagiellj około r. 1430, a więc w kilka lat zaledwie po zapadłej uchwale. We wszystkich tych kodeksach współczesni wyraźnie zapisali, że statut Jagiellj uchwalono w Warcie (in Wartha, in Wartha, Vãrthensia statuta). W obec takich świadectw sadsić się na dalsze dowodzenie byłoby rzeczą zbyteczną. Ci, którzy dopuszczają się omyłki odnosząc ten statut do Warki, opierają się zwykłe na twierdzeniu Lelewela. Lecz mądry nasz dziejopis popelniał tój omyłce raz tylko jeden w wydaniu tłumaczenia Świętosława z Wojcieszyna w r. 1824. Mając przed sobą kodeks tego przekładu z r. 1449, i wyczytawszy w nim: w a r c z e i w a r e c z s k e g o, łatwo mógł przypuścić, że podanie Długosza było przekrecone przez kopistę lub drukarza, jak tego mamy przykład na Wieleńcu, którą Wieluniem w druku u Długosza przewano; a gdy wcześniejszego tekstu łacińskiego statutów widzieć podówczas nie mógł, oddał tedy pierwszeństwo pozoromniowi świadectwu świętosławowemu przepisywaczu Mikolaju Suleja, jako obywatela wareskiego. We cztery jednak lata potem, drukując swe „Początkowe prawodawstwo polskie“ w Rocznikach Tow. Pr. Nauk, już wszędzie mówi o Warcie i statut ten podług przymiotnika łacińskiego zowie wartenskim, (I, § 50; II, 11 59, 60, 63, 64). To samo w kilkadziesiąt lat potem powtarza w dodatkach do wspomnianego dzieła, gdzie te statuta zowie już niekiedy zym dzisiejszym przymiotnikiem warskimi (Polska wieków śr. ed. 1851, III, str. 225; IV, 28, 29, 472 i t. p.). Nieusunęto więc p. Chodyński winę powtarzania tego błędu przypisuje Lelewelowi, kiedy ten własną usterekę sam najpiérwszy poprawił; lecz najzupełniejszą ma słusność, gdy się o wykroślenie Warki z tytułu statutów Jagiellj domaga.

O G Ł O S Z E N I A

Московская сохранный казна по положению своему симъ объявляетъ, что въ оной будетъ продаваться съ аукціоннаго торга просроченное имѣніе гвардіи поручика Александра Ивановича Краевского, заложённое 1841 года апрѣля 10 дня, Могилевской губерніи, Клямовицкаго уѣзда, въ деревнѣ Ковалевкѣ, въ коёмъ поселено по 10 ревизіи крестьянъ 42 и на коёмъ долга сохранный казны числится 7913 р.

Имѣніе это, будетъ продаваться со всею принадлежающею къ нему землею и всякъмъ на оной строеніемъ, и съ переводомъ долга, если кто пожелаетъ, на остальной срокъ; для чего и назначаетъ торгъ 8 а переторжка 12 числа ноября мѣсяца 1863 года. Почему желающіе купить благоволятъ явиться въ сохранный казну въ назначенный день въ 11 часовъ подписаться къ торгу; а разсматривать бумаги, до производства продажи относящіяся, могутъ во всякое время, въ присутственные дни. Но имѣть съ симъ доводится, что торгъ начинаться будетъ съ той суммы, какаа сохранный казны за означенное имѣніе причитаются. 1863 года мая 28 дня. 1—357

Виленской губерніи, отъ Лидскаго уѣзда на судъ объявляетъ, что въ семь судъ произведены будутъ торги четвертаго числа будущаго августа мѣсяца съ узаконенною чрезъ три дни переторжкой на продажу одной шестой части фольварка Юдзѣ, принадлежащаго дворянину Фаддѣ Рыллѣ, состоящаго въ Лидскомъ уѣздѣ въ 4-мъ станѣ, по сему желающіе участвовать въ сихъ торгахъ благоволятъ явиться на оныя. Уѣзд. судья Шукевичъ. Секретарь Вроблевскій. 1—359

Гродненское губернское правленіе объявляетъ, что на основаніи постановленія, въ 14-й день февраля 1863 года состоявшагося, для вырочки почитающихся на помѣщикъ Прушинскомъ бесспорныхъ долговъ, а именно: 1.) Купцу Барану 7,350 руб. съ процентами и за не уступку. 2.) Фомѣ Ашкнизову 2,550 руб. 3.) Гродненскому приказу общественаго призрѣнія капитала 3,640 руб. и недоимочныхъ процентовъ 362 руб. 18 к. по штрафамъ по деню получена въ приказъ. 4.) Недоимки по Волковыскому казначейству 91 руб. 16 к., гербовыхъ пошлинъ 1 руб. 20 коп., на провинтъ, соль и жалованье для рекрутъ 36 руб. 72½ коп. за рекрутскую одежду 48 руб. 89 коп., за сахаръ на продовольствіе крестьянъ 68 руб. 29 коп.; итого 246 руб. 26½ коп. сереб., назначено въ продажу имѣніе его Прушинскаго Сокольниковъ съ деревнею тогожъ названія, расположенное Волковыскаго уѣзда въ 3 станѣ, населенное крестьянами 91 муж. и 92 жен. пола душъ съ господскими и экономическими строеніями, заключающее въ себѣ земли дворовой поды усадьбою и огородами 6 десят. 1,470 саж., пахатной 297 десят. 1,350 саж., сѣнокосной 59 десят. 1,470 саж.; пастбища, 19 дес. 2,010 саж., лѣса 39 десят. 1,640 саж. порослей, 15 десят., неудобной 8 десят. 1,335 саж., временно-обязанныхъ крестьянъ поды усадьбою и огородами 16 десят., пахатной 276 десят., сѣнокосной 58 десят., пастбища 9 десят. 2,205 саж. а вообще всей земли 800 десят. 1,620 саж., оцененное въ 16,857 руб. 19 коп. Торгъ производится будетъ въ присутствіи правленія въсрокъ 4 числа іюля мѣсяца сего 1863 года съ узаконенною чрезъ три дни переторжкою. — Почему желающіе участвовать въ этихъ торгахъ могутъ разсматривать бумаги, до производства публикаціи и продажи относящіяся, во 2-мъ отдѣленіи губернскаго правленія. Апрѣля 16 дня 1863 года. 3—335

Отъ Виленскаго уѣзднаго суда объявляетъ; что для удовлетворенія претензій по администраціи имѣнія Лелеканцы Лостовской 418 руб. 20 коп., подвержено въ публичную продажу движимое имущество помѣщика Адама Ашемберга въ разныхъ живыхъ и рухляди, оцененное въ 377 руб., срокъ къ торгамъ назначенъ 3-го числа будущаго іюля мѣсяца 1863 года съ 12 часовъ утра, торгъ будетъ произведенъ въ городѣ Вильнѣ засѣданіемъ уѣзднаго суда г. Брайлоскимъ; почему желающіе участвовать въ сихъ торгахъ благоволятъ явиться на оныя. 1863 года мая 29 дня. 3—344

FABRYKA PERFUM L. LEGRAND

207, ulica Sgo Honorjusza w Paryżu, Brevetowanego dostawcy dworów rossyjskiego, francuzkiego i włoskiego Specjalny zakład, wstawiony przez niezmordowane usiłowania i ulepszenia ciągłe, jakich dokłada w wyrobach pachnidła dla gotowalni damskiej również jak m y d e l i k o s m e t y k w różnego rodzaju. Najwykwintniejsza mydła łagodne czorstkość ciała i wydające woń najprzyjemniejszą są: Mydło udoskonalone zwane LACTHARIUS albo THRIDACE COLD CREAM, AMYGDALIN zaprawione wonią MALIN, IMPERIAL z essencją zwaną BOUQUET — mydło JASMINOWE i VIOLETTE IMPERIALE mydło zwane à la DUCHESSE et au BOUQUET de Russie.

Najmodniejsze perfumy w Paryżu i najwięcej przez znawców poszukiwane są: Essencja z Tarniny z kwiatu majowego LLLA czyli bzu tureckiego z kwiatu konwali lesnej Klematity z siana świeżo skoszonego, i wszelkich innych kwiatów.

Smietana zwana CREME-ORIZA de NINON de LENOLOS utrzymuje świeżość i młodość ciała, jak również działa skutecznie przeciw zmarszczkom. Roztwór zwany LOTION-ORIZA-LACTE (Lait-antephélique) utrzymuje świeżość ciała i spędza najpartsze pięgi. Woda TONICZNA z CHININY i POMADA z BALSAMU GARBNIKA (BAUME de TANNIN) wstrzymuje wypadanie włosów, odradza je i siwiznie przedwczesnej najskuteczniej zapobiega, jak również wybornie czyści głowę. Dla zabezpieczenia się od nabywania podrabianych, fałszowanych artykułów powyższej wskazanych kupujący żądają powini znaków świadczących o pewności ich pochodzenia. Składy w wielu aptekach w Rosji: w Petersburgu, Moskwie, Warszawie, we Francji, a w Wilnie u p. Chrościckiego aptekarza, ulica Wielka. 6—666

Na Преображенской улицѣ въ домѣ г. Кулаковскаго продается новая палисандроваго дерева, мебель и фортепјано. 3—371

Moskiewska kassa zachowawcza ogłasza, iż w niej sprzedawac się będzie przez licytację niewykupiony w terminie majątek porucznika gwardji Aleksandra Krajewskiego, zastawiony 1841 roku 10 kwietnia, w gubernji Mohylewskiej, w powiecie Klimowickim ze wsią Rowalówka, w której osiadłych podług 10 rewizji dusz 42 a długu do kassy 7913 rub.

Majątek ten sprzedawac się będzie ze wszystkimi gruntami i budowlami; dług może być wedle życzenia przelany na pozostały termin; licytacja odbędzie się 8-go a przetarg 12-go listopada 1863 roku. Zyczący nabyć, raczą przybyć do kassy w dniu oznaczonym na godzinę 11—przejrzeć papiery można każdego dnia powszedniego przed licytacją. Licytacja zacznie się od tej summy, jaka za ten majątek należy skarbowi. 1863 r. 28 maja. 1—557

Gubernji Wileńskiej Lidzki sąd powiatowy ogłasza, iż w nim 4 przyszłego sierpnia odbędzie się licytacja, z prawnym we trzy dni przetargiem na sprzedaż jednej szóstej części folwarku Jodzje, należącego do szlachcica Tadeusza Rylo, w powiecie lidzkim 4-m cyrkule położonego. Zyczący brać udział w tej licytacji raczą się zgłosić na ona.

Sędzia powiatowy S z u k i e w i c z. Sekretarz W r ó b l e w s k i. 1—359

Grodziński rząd gubernjalny ogłasza, iż na opłatę bezsprzecznych długów Pruszyńskiego a mianowicie: 1) kupcowi Baraszowi 7350 r. z procentami, 2) Frumie Aszkinozowej 2,550 r. 3) Grodzińskiemu urzędowi opieki powszechnej 3640 r. i procentów 362 r. 18 k. 4) Zaległości do kassy wolkowskiej 91 r. 16 k., szteplowych opłat 1 r. 20 k., na prowiant, sól i gażę rekrutom 36 r. 72½ k., za odzież rekrutską 48 r. 89 k., za sachary dla włościan 68 r. 29 k. razem 246 r. 26½ k. sr., przeznaczono do sprzedania majątek Pruszyńskiego Sokolniki ze wsią tegoż nazwiska, położony w wolkowskim p-cie 3 cyrkule z 91 dusz męż. i 92 żeń., z budowlami i gruntami: pod siecią i ogrodem 6 dzies. 1470 saż. oromej 297 dzies. 1350 saż. sianożęci 59 dzies. 1470 saż. pastwisk 19 dz. 2010 s., lam 39 dz. 1640 s., zarośli 15 dz. nieużytków 8 dz. 1335 sażni, u włościan 16 dz. pod siedzibami i ogrodami, oromej ziemi 276 dz., sianożęci 58 dz., pastwisk 9 dz. 2,205 saż., a w ogóle całej ziemi 800 dz. 1620 saż., oszacowany 16857 r. 19 k. Licytacja odbędzie się 4 lipca 1863 r., w tymże rządzie z prawnym we 3 dni przetargiem. Zyczący licytować, mogą przejrzeć papiery w 2 wydziale rządzu gubern. 16 kwietnia 1863 roku (zgodnie z oryginałem) podpisał Naczelnik stołu Michałowski. 3—335

Wileński sąd powiatowy ogłasza, iż na zaspokojenie pretensji wynikłych w skutek administracji majątku Lelakanicy Łostowskiej na 418 rub. 20 kop. Oddaje się na licytację ruchośość ob. Adama Aszemberga składająca się z różnych zwierząt i sprzętów, oszacowana 377 rub. Licytacja odbędzie się 3-go lipca 1863 r. o godzinie 12 przed południem w mieście Wilnie przez assessora sądu powiatowego p. Brajlowskiego. Zyczący uczęstniczyć raczą zgłosić się na termin wskazany. 3—344

Wykład wiary katolickiej, albo TEOLOGJA DOGMATYCZNA i MORALNA, znana komite dzieła ks. Ambrozego Guillois, wielu pochlebnemi świadectwami wysokich Dostojników kościoła zaszczycone, tyle jest znanem publiczności z licznych edycji francuzkich i rychło wyczerpanego pierwszego wydania przekładu polskiego p. Leona Rogalskiego, iż zbytecznymby było nad jego wartością się rozwodzić. Księgarnia J. Krasnosielskiego w Wilnie, przedsięwziawszy powtórna tęj pomnikowej pracy edycję w języku polskim, postanowiła nadać postać zewnętrzną dziełu odpowiadającą jego wewnętrznej wartości, a zarazem przez naznaczenie o ile można najskromniejszej ceny prenumeracyjnej, uczynić je dla wszystkich dostępnym. Stąd, bez względu na dobór papieru i druku, oraz wielką objętość czterech tomów, z których każdy góra po 600 stronic zawiera, przedpłata oznaczona została tylko na 5 rub. sr. za całe dzieło. Tom pierwszy znajduje się już w ręku publiczności, i świadczyć może o sumiennem wypełnieniu przyjętego na siebie przez wydawcę obowiązków; tom drugi, zostający obecnie pod prasą, w przyszłym ukaże się miesiąc; dwa ostatnie wnet za nim pójdą. Gdy jednak dokładniej teraz obliczone kosza nakładu znacznie przewyższyły przypuszczaną z początku cyfrę, wydawca zniewolonym się widzi, nowe dla przyszłych prenumeratorów na to dzieło przełożyć warunki. Dotychczasowa cena prenumeracyjna rub. sr. 5, pozostanie utrzymana dla składających przedpłatę tylko do 1 sierpnia r. b.; po upływie zaś tego czasu podniesioną zostanie do rub. 6 kop. 50 aż do ukończenia druku; poczem cena katalogowa na rub. 7 kop. 50 oznaczona będzie. Zmuszony do uczynienia tego kroku, wydawca poczytuje za obowiązek wcześniej uprzedzić o tém publiczność, któraby chciała korzystać z czasu i składać jeszcze prenumeratę na warunkach prospektem ogłoszonych. J. KRASNOŚIELSKI. 3—351

ZAKŁAD ROLNICZY Albina Kohna i S. Jungera w Wilnie przy ulicy Wielkiej w domu JW. Marsz. Rosski. SKŁAD GŁÓWNY Maszyn i Narzędzi Rolniczych z Fabryki TOMASZA HEJDUKIEWICZA w KOWNIE. Otrzymał pierwszy transport Maszyn i Narzędzi Rolniczych, a mianowicie: PŁUGI różnych systemów, BRONY, Czeskie (do łak i do nowin), Szkiele Polskie DRAPACZE, SIEWNIKI do konicy i traw, MŁOCARNIE z maneszami przenośne, WIALNIE zwyczajne i z wałami (Bostońskie), SIĘCZKARNIE bębnowe, jedno i dwu nożowe, WOZY półtoraczne i kolejne etc. MASZYNI do robienia Kielbas. SMAROWIDŁO BELGIJSKIE do maszyn i wozów. 3—352

OGŁOSZENIE. EXPEDYCIJ WÓD MINERALNYCH NATURALNYCH W GUBERNJE LITEWSKIE ze składu przy aptece F. Sokołowskiego w Warszawie. Równie jak w latach ubiegłych odebrawszy już wprost od źródeł pierwszorzędne transporty WÓD MINERALNYCH NATURALNYCH pospieszam zawiadomić o tém W.W.P.P. Doktorów i szanowną publiczność gubernji Litewskich. Ułatwione obecnie stosunki przesyłki drogą żelazną z Warszawy do Wilna lub miejsc w bliźszości stacji położonych, ułatwiają ekspedycję tak pod względem czasu jako i kosztów. Osoby, które już w poprzednich latach czyniły odemnie zapotrzebowania na wody mineralne — nie potrzebują obecnie pieniędzy pocztą przesyłać — a tylko same zapotrzebowanie, dla innych osób łatwo będzie to uskutecznić za pomocą przekazu miejscowego któregoś lwiek domu handlowego na tułejczy. Cenniki znajdują się w rękach W.W.P.P. lekarzy miast główniejszych, mogą być również na żądanie, pocztą bezpłatnie odesłane. Wody mineralne naturalne, które już otrzymałem ze wszystkich zalecanych przez lekarzy źródeł Czech, Francji, Belgji, Niemiec, Galicji i t. d., będą otrzymywane w ekspedycji ciągłe przybywającemi transportami co dwa tygodnie, a w miarę potrzeby i częściej. Każda kamionka lub butelka opatrzona jest dowodem tegorocznego świeżego z r. 1863 czerpania, jak niemniej do każdego transportu dołączane będą na żądanie oryginalne przepisy od źródeł, dotyczące użycia wód i dyetetycznego zachowania się przy nich. F. SOKOŁOWSKI aptekarz w Warszawie, ulica Senatorska N. 480 wprost Miodowej. 6—270

FABRYKA WYROBÓW LNIANYCH W ŻYRARDOWIE POD WARSZAWĄ ma honor podać niniejszemu do powszechnej wiadomości, że poczynawszy od d. 1-go kwietnia r. b. urządziła stały główny Skład swoich czystolinianych wyrobów w Kijowie na Kreszczacie, w domu doktora Moringa, w którym, prócz wszelkich gatunków płócien, białizny stołowej, ręczników, chustek i t. p., sprzedają się również czystoliniane dryliczy na ubrania męzkie, w najświetniejszym guście i deseniach. Fabryka Żyrardowska odwiedza stale z wyrobami swemi jarmarki: w Elizawetgradzie na 6-ty Jerzy, — Balcie na Zielone Świątki, — Ekaterynostawiu w lipcu, — Połtawie — Po cenach fabrycznych sprzedają wyroby Żyrardowskie: w Wilnie pp. Plater i Dębicki, — Odessie p. H. J. Grabowski, — Połtawie p. Lemaire et Comp. — Charkowie p. A. Dirdrichsohn, — Zytomierzu p. T. Forster. 9—376

Na Antokolu wozak korpusa sprzedają się TRZY NOWE DOME, zapytać u sztab-kapitana Lunda; tam też sprzedają się MEBLE i POWOZY. 1—374

22 LATA POWODZENIA Copahine Mége p. Jozéau Aptekarza przy ulicy Saint Quentin N. 22 w Paryżu. Lekarstwo to potwierdzone przez Cesarską akademię medyczną, nagrodzone zostało złotym medalem przez szpitale paryzkie. W szpitalach Londyńskich również przyjętem zostało. Jest to jedyna preparacja mająca powierżochowość niezdradzającą tajemnicy, przyjemna dla smaku i łatwa do zażycia, leczy rzeżączki i wszelkie słabości zaraziwe. Skład w głównych aptekach, we wszystkich prowincjach Cesarstwa, w Wilnie u p. Chrościckiego. 4—234

Dzieła pod tytułem SZKOŁA NA ORGANY X. J. GALICZA Zawierająca śpiewy kościelne. Wyszedł zeszyt czwarty i ostatni. Prenumeraturę przysyłając mogą w miastach, gdzie prenumeratę złożyli. X. GALICZ. 1—375

SKŁAD WÓD MINERALNYCH NATURALNYCH kupca Edwarda Fechtela, podaje do wiadomości powszechnej, iż WILDUNGER Sauerbrunn, PYRMONTNER Stahlbrunn, VICHY grande grille i celestins i EGGERS Franzbrunn znnowu otrzymane zostały. 10 czerwca 1863 r. 2—361

Dzieło pod tytułem: MEDYCINA do powszechnego użytku zastosowana przez D-ra K. SWIDERSKIEGO. poruczona została dla sprzedaży znaczniejszym księgarniom w Wilnie, Warszawie i w niektórych miastach gubernjalnych. 1—373

WODY MINERALNE Apteka Chrościckiego otrzymała świeży transport Wód Zagonicznych, jako to: Vichy, Grande Grille i Hospital, Carlsbad Mühlbrunn, Fachingen. 1.

WODY MINERALNE ze źródła czerpane. Handel Gruzowski pod firmą Wojciechowicza niniejszemu zawiadamia o otrzymaniu świeżych transportów Wód Mineralnych ze wszystkich potrzebnych źródeł, a mianowicie: EGERSKIE Frankensbrunn i Salzquelle, EMSKA królewski i kesselbrunn, KARLSBADSKA Mühlbrunn i Sprudel, KISSINGEN Rakoczy, MARIENBADZKA kreutzbrunn i ferriandbrunn, OBERSAALBRUNN, Bitterwasser, Pulnausk 4, Salzschutthal, SELCERSKA, SODOWA i LIMONIADE gazeuse, Vichy Celestins i Grande grille, Pirmonskie. Wyszedł z druku i sprzedaje się we wszystkich księgarniach Wileńskich dziełko: „Jak należy budować w Rosji przyzwoite drogi żelazne“. Kombinacje państwowe-ekonomiczne inżyniera M. A. G. N. U. S. A. U. L. G. R. E. N. A. Cena 40 kop. 3—369

W MAGAZYNIE M. PLATERA w WILNIE sprzedają się obok wszelkich towarów kolonialnych, gotowe narzędzia rolnicze z fabryki H. CEGIELSKIEGO w Poznaniu jak DRAPACZE, BRONY Szkołkie, GRABIE konne Howarda, WIALNIE, SIĘCZKARNIE etc. — także znajdują się Sery owocne, konfitury i soki Kijowskie, tytuń Turcki i smarowidło Belgijskie. 2—370

Wody mineralne sztuczne, Limonade Gazeuse w aptece A. SZERSZEW-SKIEGO, na rogu ulicy Sawicz i Imbary. 6—298

Przyjechali do Wilna od 21 do 24 czerwca 1863 r. HOTEL NISZKOWSKI. Obł: Mich. Oskierka, Cieszkowski, baron Alfons von Klott, Mogiłowicki, Tułallo, Łopaciński, pólkow. Hakman, sztab-kap. Bibikow, sztab-officer Afanasjew, por. Zwanow, chor. Zacharzewski, rada kol. Bielański, sokr. kol. Nieszczyński, urzędnik Frelek, doktorowie: Szarski i Bohdanowicz, agronom Stankiewicz, panie ob. Czechowska, Albertyna Hildebrand, żona rady stanu Jamkowska. HOTEL EUROPEJSKI. Jen-major Hoz, pólkow.: Lebedow, Grawe i Duboa, adiutant Antonow, podpólk.: Gages i Laworko, pólkow. Zapazinski, plac-major Sztaianowski, kap.: baron Han i Wolff, kapit. Floty von Gesse, chor. Szeludziakow, ass. koll. Tamiński, urzędnik Rott, baron Stachelberg, córka rada hon. Lebedow, córka rz. rad. st. Zamotina, urzędnik Szcziadnow, ob. Mikulski. HOTEL POZNAŃSKIEGO. Major: Mańkowski i Zamianowski, dymis. rotm. Łuszczyński z żoną, rada Fryderyk Bolzius. CENY TARGOWE W WILNIE od 21 do 24 czerwca. Żyła bieżka rs. 10, pszenicy—rs. 20, jęczmienia—rs. 8, żytki—rs. 8, grochu—rs. 10, owsa—rs. 5, siana pud kop. 35, słomy—kop. 20.